

SÖKAREN

NR 8

1973

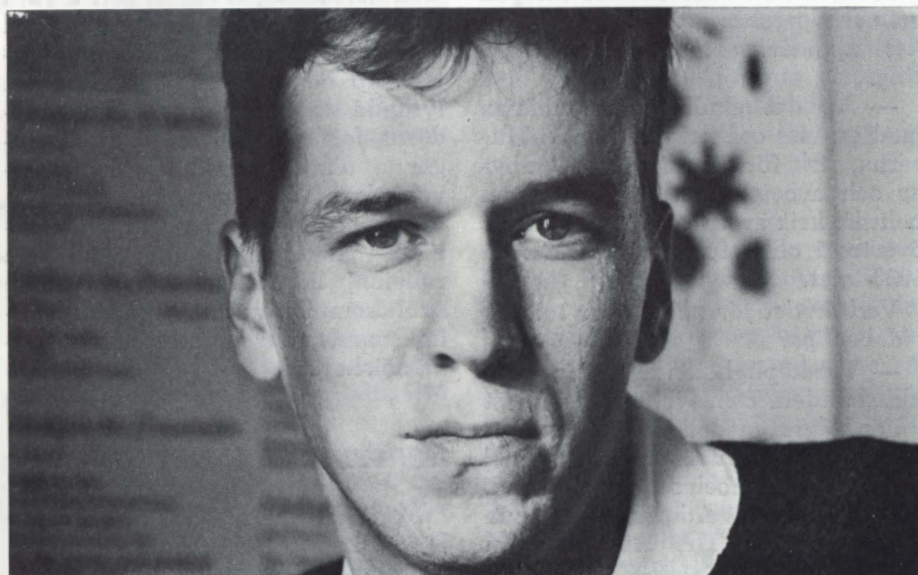
LÖSNUMMERPRIS 3:50 inkl. moms

VIDSKEPELSE

VAD ÄR DET?

Intervjuer med

TORSTEN EKBOM, som har en uppfattning av verkligheten, vilken inte tillåter parapsykologiska fenomen, varför han måste förneka dem, KERSTIN STRANDBERG, som är liksom besatt av idén att det "ockulta" är i n g e n t i n g ur någon synpunkt, SVEN DELBLANC, som kan ha fått en eftertankens besinning efter sin Expressen-artikel och i princip är för parapsykologisk forskning, BERNDT GUSTAFSSON, som har en hyfsad attityd till frågan om de utomnormala fenomenen men inte vet mycket om dem, och ROBERT LARSON, som är öppen och intresserad men vars kvalitetskänsla kan förbättras.

TORSTEN EKBOM

TORSTEN EKBOM

Författaren Torsten Ekbom hör till dem som tagit till orda i pressen mot floden av "ockult" litteratur. Han skrev i DN förra året bl. a. att bokhandlare numer håller sig med "stolliga hörnet", där parapsykologi, spiritism, flygande tefat, astrologi och liknande ämnen förekommer.

Vi frågar Ekbom vad han menar att vidskepelse är för något.

— Det är väl i största allmänhet en icke-empirisk inställning, svarar han, föreställningen att det finns fysikaliska förlopp som inte har fysiska orsaker, tron att det finns immateriella företeelser.

Är parapsykologi en form av vidskepelse?

— Ja, parapsykologi innebär väl

just detta att man föreställer sig att fysikaliska skeenden inte alltid måste ha fysiska orsaker.

Är det så helt uppenbart att det inte existerar något immateriellt att det måste betecknas som vidskepelse att tro att det gör det?

— Jag är empirist till min åskådning, och därför vägrar jag att tro på immateriella orsaker till fysiska förlopp.

Då är det alltså något galet med den parapsykologiska forskningen? Män som Rhine, Stevenson, Bender m. fl. har begått grundläggande fel?

— Det finns fysikaliska fenomen som inte är till fullo förklarade. Men jag vägrar tro att de inte har en rationell, fysisk, empirisk förklaring. Jag är fullkomligt övertygad om att alla fysikaliska fenomen i botten har en rationell förklaring. Beträffande exempelvis Rhine vill jag hänvisa till Martin Gardners förintande kritik i "Vetenskap och humbug" (Natur och Kultur 1955).

Vad är egentligen vidskeplighet? Hur skall man beskriva det?

— Det är en irrationalitet. Parapsykologin är ju ett avgränsat, pseudovetenskapligt forskningsområde — men vidskepelse är ett större begrepp: det gränsar till religion, folk-tro och sådant.

Är tro på Gud en form av vidskepelse?

— Ja, det är min personliga övertygelse.

Och även tro på bön?

— Bön kan ha en självterapeutisk effekt. Om man tycker att man blir hjälpt av bön, då faller väl detta snarast inom begreppet självsuggestion.

Men tro på bön förutsätter ju tro på Gud.

— Ja, och jag menar ju att det inte finns någon verklighet bakom religiösa föreställningar, utan att dessa är påhittade av människor. Men religionen har ändå en annan funktion i samhället än vad som täcks av begreppet vidskepelse. Jag uppfattar religion mest som en social aktivitet. Religionen är ju institutionaliserad, accepterad och understödd av samhället; dess ledare — kyrkoherdar, biskopar m. m. — har social status. Därmed får den etablerade religionen en viss normalitet och respektabilitet. Vidskepelse däremot kan vara många olika individuella vanföreställningar, som Strindbergs tro på ockulta makter.

Det skulle alltså å ena sidan finnas en etablerad och godtagbar galenskap och å andra sidan icke etablerade galenskaper...

— Ja, det kan man säga. Sciencetologerna är väl ett exempel på en icke etablerad, av samhället avvisad galenskap, en vidskepelse och inget annat, en i samhället icke integrerad rörelse.

Vad är det för fara med vidskepelse?

— Jag skulle vilja formulera det så att den blir farlig i den mån den blir socialt organiserad. Så länge den förekommer individuellt som tro på horoskop, spåmän, spåkärningar etc. kan den ses som individens egen rätt att hysa de föreställningar han önskar — men vidskepelse kan bli farlig, om den träder fram organiserad, som t. ex. i nazismen med dess raslära. Men det är klart att den kan vara farlig för individen många gånger, om han eller hon absorberas för mycket i sina irrationella föreställningar. I Strindbergs fall gränsade det väl åtminstone tidvis till sinnessjukdom.

Kan man motverka vidskepelse?

— Det bästa vore väl att vidskepelse kunde hållas tillbaka. Men jag misstänker att det är något outrotligt mänskligt. Det har ju funnits i alla tider, och det kommer i vågor, följer kriskonjunkturerna. Nyligen fick jag en uppsats från några forskare på Institutet för folklivsforskning i Stockholm. De hade i veckopressen från 30-talet till nu sparat förekomsten av ockult material och liknande och funnit att topparna låg strax efter krigsslutet samt i slutet av 60-talet, och det fanns ett samband med den allmänna konjunkturstatistiken — arbetslösheten visade ungefär samma kurva. Det var stor arbetslöshet strax efter kriget liksom i slutet av 60-talet.

Annars har man väl ett intryck att veckopressen just nu ägnar mycket uppmärksamhet åt "ockulta" ting.

— Ja, det skulle sammanhånga med en viss osäkerhet i konjunkturerna, risk för företagsnedläggningar och arbetslöshet. En social och politisk kris är en god grogrund för övertro i olika former, se t. ex. på 1930-talet.

Vad är det för människor som är vidskepliga?

— Vidskepligheten är nog ganska klassbunden. Den tycks finnas mest i den lägre medelklassen och har väl i största allmänhet att göra med utbildningsnivå och social bakgrund. Se exempelvis Adornos berömda undersökning "The Authoritarian Personality".

Du har ju skarpt vänt dig mot viss "ockult" litteratur. Men finns

det enligt din mening någon parapsykologisk litteratur som är acceptabel, eller är alltsammans utslag av övertro?

— Jag har inte läst så mycket litteratur i ämnet parapsykologi. Men jag tycker att Olle Holmbergs bok "Den osannolika verkligheten" är rätt så bra. Han är ju själv troende men har också en gnutta humor i bakgrunden. Birger Qvarnströms "Parapsykologi" kan man läsa med intresse, fastän man får ta det som står där med en nypa salt. Jag är ingen expert på parapsykologisk litteratur, men jag föreställer mig att det finns böcker som är metodiskt acceptabla, dvs. kritiska och objektiva.

Du bedömer tydligen de ting som parapsykologin sysslar med och som "medier" och andra berättar om, utifrån en materialistisk verklighetsuppfattning, som inte tillåter sådant som telepati, klärvoajans, prekognition etc. Du förbiser att de utomnormala, parapsykologiska fenomenen måste bedömas efter ett studium av dem själva. Det fattas dig rejäla insikter i den parapsykologiska facklitteraturen. Skaffa dig dem, och återkom sedan till den offentliga debatten om dessa ting!

— Nej tack, jag har redan sagt vad jag vill säga i ämnet (DN: "Den ockulta bokvågen", 21 december 1972) och har inget att tillägga. Jag vill bara upprepa att jag finner fenomenet en smula beklämmande och dessutom tragiskt i den mån "ockultismen" innebär att unga människor som tidigare var politiskt och socialt engagerade resignerar och flyr in i en privat drömvärld. Den utvecklingen har vi sett t. ex. i USA. Jag hänvisar än en gång till Martin Gardners utmärkta bok "Vetenskap och humbug" som på ett lysande sätt gör rent hus med modernerna former av övertro: ESP, flygande tefat, lysenkoism, kvacksalvare, kostfanatiker m. m.

Min grundinställning är att människan lever bäst utan gud och religion, konstlade eller inbillade skuldkomplex m. m., dvs. som samhällsvarelse engagerad för sina medmänniskor.

KERSTIN STRANDBERG

Författarinnan Kerstin Strandberg skrev i DN i slutet av förra året mot den "ockulta" vågen i samma anda som Torsten Ekblom.

Hon berättar för oss att hon lade

märke till att det mitt i bokkrisen kom ut en massa böcker i ockulta ämnen, bl. a. på Larsons förlag. Hon skaffade en del av dessa och läste igenom dem noggrant, och så kände hon behov att offentligt föra ut sin reaktion.

— Jag tyckte det var fråga om en oerhörd ekonomisk exploatering, både med tanke på böckernas pris och deras innehåll. Westerlund, Gilmark, Kassinen t. ex., det är ju bedrövliga saker. Författarna påstår en massa, som är mycket löst grundat. Det är tydligt att förläggaren medvetet har riktat sig till människor som saknar kritisk träning, inte förstår att sakligt analysera det material de läser, således personer utan intellektuellt självförtroende. Dessa människors bristande kunskaper utnyttjar man alltså cyniskt, och det tycker jag är mycket fult.

Tror du övertuvud taget på sådana fenomen som telepati, klärvoajans, prekognition?

— Nej, jag tror inte alls på det. Och jag har den inställningen att de parapsykologiska frågorna inte är av något större intresse.

Astrid Gilmark upplever ju att hon har kontakt med de döda i andevärlden. Hon ser och hör dem. Men du menar alltså att detta inte kan vara sant?

— Jag tror absolut inte på det. Men som författare vet jag ju att fantasin kan rusa iväg med en. Astrid Gilmarks fantasi går tydligen i en bestämd riktning, och hon blir mer och mer inkopplad på det där och associerar på det sätt som hon har börjat med.

Men kan inte en tro som den Astrid Gilmark ger människorna ha ett positivt värde som tröst?

— Nej, det tror jag inte. Om en människa drabbas av sorg genom förlusten av en närstående, så måste hon gå igenom sorgarbetet. Ibland försöker man genom mediciner ta bort sorgen, men förr eller senare måste individen ändå gå igenom den svåra situationen i sina tankar, bearbeta den psykiskt för att kunna leva vidare. En verksamhet som Astrid Gilmarks ingriper negativt i sorgarbetet genom att den skapar en fixering vid den döde; den ger ingen verklig befrielse från sorgen.

Jag kan förstå att du vänder dig mot den enklare, eller svagare, ockulta litteraturen. Men jag blir bekymrad när du avvisar den parapsykologiska forskningen helt och hållet.

— Man kan ju forska i allt, men

KERSTIN STRANDBERG

forskning måste prioriteras efter angelägenhetsgrad av ekonomiska orsaker. Det finns annat slags forskning som är betydligt viktigare än parapsykologi. Det är beklagligt att det finns vetenskapsmän som ägnar sin tid åt det ockulta.

Men är inte en sådan forskning som vad döden innebär väsentlig?

— Om man tycker det, beror det på ett oerhört övervärderande av individen som sådan. Om vi kan se oss mera som ett kollektiv, behöver vi inte uppleva vår personliga död så oerhört smärtsamt. Har vi kämpat hårt inom skilda områden, så finns det alltid andra inom mänskligheten som fortsätter med samma problem, samma uppgifter, och vi behöver inte känna att döden drabbar oss personligen så hårt, vi behöver inte värdera vårt eget liv så högt, som vi har förletts att göra under ett antal århundraden.

Menar du att religion är en form av vidskepelse?

— Ja, det menar jag.

Har den inget värde?

— Förr, som barn, hade jag käns-lan att det fanns religiösa människor som kämpade för att vara goda. Och godhet tycker jag är något väsentligt. Men som vuxen har jag träffat så många religiösa som inte har varit ett dugg bättre än andra, samtidigt som jag mött människor med en politisk inriktning som visat mer av vad jag uppfattar som godhet — eller mera koncist uttryckt: solidaritet med dem som är svaga och utnyttjade, lurade och bestulna och en med denna solidaritet

följande kampanberedskap mot de reaktionära krafterna, varhelst de sticker fram. I tonåren trodde jag att man behövde vara religiös för att ha som målsättning att vara medmänsklig, men nu ser jag ju tydligt att det inte är nödvändigt.

Har du inte själv en kristen bakgrund?

— Mitt hem var religiöst indifferrent. Men i omgivningen fanns både kristendoms lärare och släktingar som hade ett behov att trycka på unga människor sin egen religiositet. Några av dessa hade en stark personlig utstrålning, var dominerande personer, och jag tog väl intryck av dem. De hade en sorts moralisk intensitet i det som de verkade för, och det beundrar jag ännu. I själva verket arbetar jag nu som vuxen i deras anda, fast de säkert inte skulle förstå det nu — det är både tragiskt och komiskt, egentligen.

Men när jag fått självförtroende nog, beslöt jag att lita på min egen förmåga att tänka i dessa ting. Det viktiga är att det skapas rättvisa mellan människorna. Vägen dit är politisk. Och eftersom min tid är dyrbar, livet kort, ödslar jag inte tid på struntsaker — lika litet som jag går och ser trolleriföreställningar, lika litet sysslar jag med ockulta och religiösa ting. Vägen till rättvisa är lång — men den är inte ockult!

Men parapsykologisk forskning kan vara mycket betydelsefull. Tänk exempelvis på de fascinerande fall som tyder på reinkarnation och som undersöks i kritiskt veten-

skaplig anda.

— Det där har man undersökt tillräckligt mycket redan utan att finna några riktiga belägg för återfödelse. Man kommer aldrig närmare än till ett "kanske". Livet går snabbt, och jag har fullt upp att göra den tid jag är här — varför skulle jag bekymra mig om vad som kan komma efteråt? Jag tycker det är ointressant. Om det finns en tillvaro efter döden, så får jag väl se det då...

Men samtidigt som du själv är ointresserad av de ockulta frågorna, tycks du vända dig mot att det finns folk som har de intressena.

— Jag tycker det är synd att man inte kan föra en normal argumentation i såna sammanhang, därför att de som tror, har beslutat sig för att tro, och dom är sedan som istadiga hästar. Och med sina slappa intellektuella argument drar de in fler i det, och det tycker jag är synd.

Men det finns ju en kvalificerad behandling av parapsykologiska frågor: i böcker av exempelvis John Björkhem, Birger Qvarnström, Harald Schjelderup, Olle Holmberg och Nils-Olof Jacobson. Men du känner kanske inte till dessa?

— Jo, jag har läst en del av dem. Schjelderup tyckte jag var fin.

Hur vill du verka mot "ockultism" och vidskepelse?

— Jo, genom att ständigt uppmäna människor att se upp med allsköns charlataner, att inte underskatta sin egen förmåga att tänka kritiskt. Och så vill jag uppmäna folk att försöka förstå sina egna bevekelsegrunder. Om det finns människor som t. ex. vänder sig till olika ockultismer för att skaffa sig kompensation för besvikelser som drabbat dem inom andra områden — som kanske inte får sin rättvisa andel av vad som tillkommer dem... om det finns sådana, då bör man säga till dem att man inte skall skaffa sig kompensation för en orättvisa, utan man skaffar sig rättvisa!

SVEN DELBLANC

Författaren och docenten i litteraturhistoria Sven Delblanc skrev i februari i Expressen en kulturartikel "Medier och ockulta så långt ögat når...". Han förklarar för oss att han uppfattar intresset för ockultism närmast som ett socialt fenomen, som hänger samman med samhällets sekularisering.

— Kyrkan är splittrad och kraft-

SVEN DELBLANC

lös, och den mister mer och mer sitt inflytande. I den situationen är det många som söker fäste i icke-institutionella trosformer.

Ockultismen skulle alltså vara en ersättning för vad den kristna kyrkan inte kan ge människorna?

— Ja, det skulle jag tro. Kyrkan har ju förlorat sin stabilitet, speciellt i protestantiska länder — den romerska kyrkan däremot har en jämförelsevis stor stabilitet i dogmatik, hierarki osv. Vår svenska statskyrka har kraftigt förändrats sedan den liberala teologins framträdande på 1800-talet, och den har frambragt så extremt liberala gestalter som t. ex. biskop Ström. Men jag föreställer mig såsom icke-religiös att det för den religiösa människan finns en trygghet i trosformernas stabilitet och att en del av flykten från kyrkan beror på förlusten av denna trygghet och att många sedan söker sig till det ockulta, som kanske blir en ersättning för den gamla, kyrkliga religiositeten.

Finns det något av värde i ockultismen eller parapsykologin?

— Eftersom ockultismen inte är en samhällelig institution med djupa historiska rötter så som den kristna kyrkan, så blir det väldigt individuellt hur den enskilde utformar sitt sökande. Ett snille som Strindberg hade ju ockulta intressen, och i hans fantasi och rika begåvning blev ju ockultismen någonting oerhört poetiskt, fruktbart och blomstrande. En begåvad diktare kan väl alltid utforma sin ockultism på ett givande sätt; för andra blir

det kanske mera trivialt beroende på individens egen personlighet.

I ena fallet har vi alltså kyrkan som erbjuder starka traditionella stämningvärden genom nedärvd liturgi, bibelns epik, poesi osv. — i andra fallet blir det ett individuellt sökande, som ibland kanske tar sig bisarra uttryck. Jag ögnade igenom den här nya ockulta litteraturen på Expressens uppdrag, och i vissa fall var det beklämmande triviala och torftiga saker, men i andra fall aktningvärda, sympatiska arbeten.

Finns det någon del av den parapsykologiska litteraturen som är acceptabel och intressant?

— Ja, jag anser självklart att ett vetenskapligt framträngande på de områden som är möjliga att utforska är en skyldighet för vetenskapen. Man kan kanske beklaga att vetenskaparna ofta har saknat det moraliska modet att gripa sig an med de ockulta och parapsykologiska frågorna, eftersom dessa syns litet suspekta från positivistisk synpunkt.

Om det finns något värdefullt i det ockulta? Jag kan tänka mig ett estetiskt värde, som då kräver en viss poetisk talang, i vissa fall kanske ett mänskligt värde. Jag omfattar demokratiska värderingar, så jag menar ju att om den enskilde med hjälp av ockulta trosföreställningar vinner frid och lycka, så får jag bara säga: lycka till!

Tror ni själv att t. ex. telepati och klärvoajans förekommer?

— Jag är inte så väl orienterad på området. Min gode vän professor

Olle Holmberg har skickat mig en del litteratur, som jag har ögnat igenom. Det förefaller som om det finns indicier för existensen av vissa extrasensoriella perceptioner. Men det som verkligen är något så när utforskat och belagt är så kolossalt litet i jämförelse med det som är föremål för spekulationer. Det enda jag själv har funnit anledning betrakta som sannolikt är att vissa personer har en högt uppdriven extrasensoriell uppfattning vid gissningar på symbolkort.

Men jag har inte ägnat det här området så stor uppmärksamhet. Inlägget i Expressen berodde på att tidningens kulturredaktör skickade mig en bunt böcker, som kanske inte var så representativa, för att jag skulle skriva om dem. Min negativa reaktion var kanske litet estetiskt betingad. Det verkade så olidligt torftigt, en del av det där. Men jag önskar att jag vore mer förtrogen med området än jag är.

BERNDT GUSTAFSSON

Direktor Berndt Gustafsson i Svenska kyrkans centralråd har intresserat sig en del för vidskepelsefrågan, bl. a. har han skrivit en kort efterskrift till Gustav Jahodas bok "Fördomar, vidskepelse och övertro i deras psykologiska sammanhang".

Gustafsson:

— Jag har ett intresse av att för mig själv klargöra innebörden i parapsykologiska och liknande företeelser. Jag vill försöka dra en skiljelinje mellan religion å ena sidan och vidskepelse å den andra. Men det där tycks ju många gånger flyta in i varannat, så det är inte alltid lätt att precisera skillnaden.

Hur kan man karakterisera vidskepelse?

— Jag har någon gång försökt beskriva det som metoder att söka tillförsäkra sig egna fördelar, en magi alltså. Men det är ju inte någon helt täckande definition.

Men innebär inte också bönen att man vill skaffa sig personliga fördelar?

— Det kan den göra. I de flesta religioner finns ju löften knutna till bönen. Men riktig bön är enligt min mening hela tiden ett offer av en själv och av den egna viljan: man är alltid beredd att foga sig i Guds vilja, försöker inte tvinga till sig ett resultat.

Men många har väl en annan inställning?

— Ja, för många är ju bönen bara

en magisk akt.

Vad menar ni om parapsykologiska fenomen i allmänhet? Tycker ni att man finner vidskepelse där?

— Ibland. Men det finns ju många gånger ett djupare sökar-intresse, där individen är villig att ändra sin uppfattning och ge upp fördomar.

Uppfattar ni det som vidskepelse att tro att det finns medier som kommunicerar med andevärlden?

— Jag har svårt göra klart för mig vad "mediala" fenomen innebär, så jag lämnar frågan öppen. Att tro på telepati däremot är säkert inte vidskepelse, men där är det ju fråga om förbindelse mellan levande människor och är något mera konstaterbart. Men jag är själv mycket öppen för överraskningar på det parapsykologiska området.

Och tro på spöken?

— Det är klart att det förekommer märkliga upplevelser, och jag vill inte utan vidare karakterisera det som vidskepelse. Men i den mån individen blir beroende av det och det inte har sådana verkningar att det vidgar hans relationer till andra människor och till hela tillvaron, då blir det lätt till vidskepelse, då sitter man där med en liten tro för sig själv.

Det finns ju något av en ockult bokvåg nu. Tycker ni att det är förkastligt att ge ut dessa böcker?

— De svarar naturligtvis mot ett behov...

Tycker ni att man skall bekämpa denna litteratur?

— Om jag utgår från min kristna tro, så är det naturligt att jag vill bekämpa t. ex. astrologin.

Men medium-böckerna?

— Där är jag mera öppen. Framställningar där man kan dokumentera märkliga, mänskliga upplevelser anser jag vara värdefulla. Jag har själv tillsammans med Gunnar Hillerdal samlat in material om människor som säger sig ha sett Jesus — en ganska vanlig religiös upplevelse.

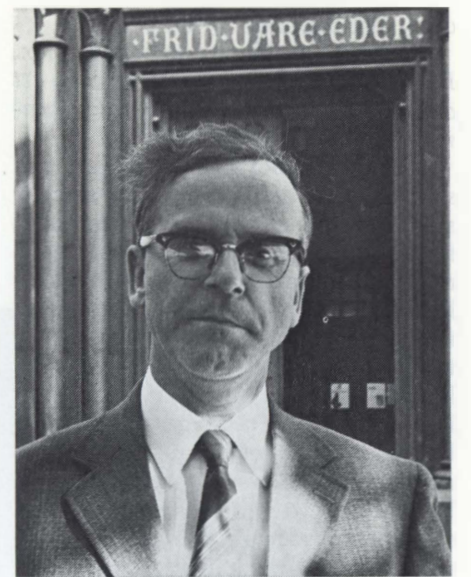
Menar ni att det finns någon realitet i sådana erfarenheter?

— Det måste det finnas, eftersom det uppenbarligen påverkar människor mycket starkt och innebär en genuin religiös upplevelse, dvs. öppnar för gemenskap med människor och med en personlig Gud.

Kan det inte vara illusioner?

— Ja, i något enstaka fall, men i allmänhet inte. Det är ett slags imaginativa upplevelser, som det kallas på medeltiden. Man skådar i anden liksom.

Ni menar att Jesus själv är när-

BERNDT GUSTAFSSON

varande i dessa syner?

— Ja, det menar jag.

Men det finns ju också de som har sett djävulen. Har han också varit personligen närvarande då?

— Det har jag förstås svårare att tänka mig. Men att det ofta har varit samma verklighetskaraktär i upplevelsen, det håller jag med om.

Anser ni att den parapsykologiska forskningen är värdefull?

— Ja, den får allt större betydelse, tror jag.

Eftersom ni bidragit med en svensk efterskrift till Jahodas anti-vidskepelse-bok, trodde man att ni stödde hans syn. Men tydligen har ni ändå en mindre avvisande inställning till det parapsykologiska än vad han har.

— Jag är öppen för experimentell forskning, som kan dokumentera vad det är för erfarenheter det egentligen är fråga om, ungefär som Jahoda. Den kritiska hållningen är då en nödvändig arbetsmetod, men samtidigt säger mig min egen erfarenhet att det finns mycket att upptäcka, om vi bejakar en annan verklighet än positivismens och rationalismens.

ROBERT LARSON

Larsons förlags bokutgivning har kommit i blickpunkten i massmedia i samband med kritiken mot den ockulta vågen. Vi har därför vänt oss till bokförläggare Robert Larson för att höra dennes åsikt i frågan om vidskepelsen. Han håller med om att vidskepelse är ett ofta använt ord i den här debatten, i varje fall av kritikerna, som brukar

det i nedsättande syfte.

Vad är vidskepelse egentligen, Robert? Och är det meningsfullt att använda begreppet i de här sammanhangen?

— Låt oss börja med frågan vad som är sant och osant. Det som är sant för den ene kan ju vara osant för den andre. Och vad som i allmänhet uppfattas som sanning idag kan som bekant komma att betraktas som osanning i morgon — och tvärtom. Det är inte mycket som kan bevisas, om man har vetenskapliga krav på bevisföringen. Till sist blir det alltså ett personligt avgörande vad jag — här och nu — är beredd att tro på. Bonniers Lexikon säger att "vidskepelse är en sammanfattande benämning med nedsättande innebörd på magiska föreställningar och bruk". Det är klart att kritikerna gärna använder ordet vidskepelse som tillhygge i debatten, men frågan är om klarheten blir större, om debatten förs framåt.

Är det vidskepligt att tro på Astrid Gilmark?

— Du menar om jag tror att det är sant vad Astrid Gilmark säger? Vidskepelse är fel ord här. Mitt svar är att det vet jag inte. Jag kan inte bevisa vare sig det ena eller det andra. Vad jag däremot kan yttra mig om är att hennes budskap bevisligen har ett positivt värde för många. Eftersom de ringer eller skriver om det.

Måste du inte som förläggare ha bestämda kriterier på sanning och trovärdighet?

— Jag har väl därvidlag samma problem som du. Är det möjligt för någon av oss att påstå att allt som står skrivet i Sökaren resp. i Larsons böcker är sanning och inget annat? Min attityd är att försöka vara så öppen, fördomsfri, generös och kritisk som möjligt. (Jag var inte den förste förläggare som tillfrågades om utgivning av Astrid Hagelins bok "Den stora hemligheten". För mig var det en mycket stor händelse. Medan andra med andra "kriterier" hade refuserat! Jag tog emot boken med öppna armar, helt enkelt glad över att få vara med på ett hörn i spridningen av detta fina kärleksbudskap, som jag tror att fler och fler människor innerst inne längtar efter.)

Möjligheten finns ju att en person felbedömer sin egen upplevelse.

— Självfallet. Det har vi väl alla råkat ut för. Men trots felstegen och misstagen vill vi nog, de flesta av oss i alla fall, återkomma till detta: Vad är sant? Hur är det egentligen?

Du har ju lanserat författare som bestämt förklarar att de vet.

— Ja, det är sant. Astrid Gilmark t. ex. säger att hon vet. Och då måste jag respektera det. Jag har ingen möjlighet att döma och förklara att hon fabulerar eller är offer för inbillning. Trovärdigheten och ärligheten hos en författare får varje läsare själv ta ställning till, givetvis. Som läsare måste vi alla försöka utveckla vårt omdöme så att vi bättre och bättre kan gallra i det stora livsåskådningsmaterialet.

Det måste i alla fall bli fråga om en kvalitetsbedömning från förläggarens sida.

— När jag t. ex. läser Aino Kassinen, får jag en bestämd känsla av att hon är ute i ett mycket lovvärt syfte. Hon vill hjälpa människor i nöd. Hon är inte ute för att skaffa sig egna fördelar. Jag arbetar gärna med hennes bok, även om den litet rart kanske inte är av högsta klass.

Men ett gott syfte säger ändå ingenting om kvaliteten.

— Aino Kassinsens bok är mycket enkel. Ett barn kan läsa den. Det är en rak beskrivning av hennes egna upplevelser. Vad är då kvalitet? Varje bok måste värderas efter vad den ger sig ut för att vara.

Jag är för min del inte så svag för det där med syftet. Jag fäster mig mera vid hur sant det kan vara, hur stark framställningen är.

— En stark framställning kan ju dölja de grövsta osanningar! När jag gör bedömningar om eventuell utgivning, försöker jag göra klart för mig verkningarna av det sagda, om de tankar och idéer som förs ut via våra böcker skapar något positivt för läsarna. Därvidlag lägger jag långt större vikt vid innehållet än vid formen, berättartekniken.

Får jag citera något av vad Kerstin Strandberg säger om din utgivning? Så här låter det:

"Jag tyckte det var fråga om en oerhörd ekonomisk exploatering, både med tanke på böckernas pris och deras innehåll. Westerlund, Gilmark, Kassinen t. ex., det är ju bedrövlige saker. Författarna påstår en massa, som är mycket löst grundat. Det är tydligt att förläggaren medvetet har riktat sig till människor som saknar kritisk träning, inte förstår att sakligt analysera det material de läser, alltså personer utan intellektuellt självförtroende. Dessa människors bristande kunskaper utnyttjar man alltså cyniskt, och det tycker jag är mycket fult."

— Man kan faktiskt undra vad det egentligen är som driver Kers-

tin Strandberg i hennes ivriga och oförsonliga korståg mot Anna Elisabeth Westerlund och andra "bedrövlige saker". Jag vet det inte. Men när det gäller mina värderingar och syften vet jag, att hon ingenting vet! För då skulle hon inte yttra sig på det här sättet. Men Kerstin Strandberg är bra för hon skapar debatt. Att hon är osaklig och bär sig tarvligt åt gynnar inte hennes syften i längden. Varför kasta sten på Anna Elisabeth Westerlund? Varför inte istället försöka utnyttja hennes enastående mångsidiga personlighet till något positivt? Anna Elisabeth har sagt många gånger att hon gärna ställer upp om någon tränad forskare, helst fysiker, presenterar ett seriöst forskningsprogram. Varför utnyttjas inte hennes generösa erbjudande? Kära Kerstin Strandberg, här har du något konstruktivt att arbeta för. Men finns viljan?

Vad syftar du till med din utgivning?

— Jämfört med Danmark och England för att ta ett par exempel, saknar vi här i landet många värdefulla böcker i parapsykologiska ämnen och böcker som behandlar de stora livsfrågorna. Reinkarnationstanken och karmaläran är sådana frågor. Jag vill bidra till att fylla de luckorna. Vi har givit ut flera böcker och nya är på väg som syftar till att orientera, till exempel Reventlows bok "Vad Buddha lärde om livets mening". Ibland finns studieplan tryckt direkt i boken för att underlätta läsandet och eventuellt grupparbete. Utgivningen av dessa böcker bidrar också till att en debatt skapas kring dessa frågor. Den debatten kan förefalla snärig och förvirrad ibland, men har sitt givna värde. Sakta men säkert, tror jag, ökas förutsättningarna för att vår medvetandenivå kan höjas. Vi måste mycket mera än nu lära oss att känna ansvar för varandra och för hela mänskligheten, så att inte vår civilisation raderar ut sig själv. Förstörelsemedlen finns redan, även här hemma. Vår satsning på kärnkraftverk t. ex. är den största i världen, större än USA:s per innekvarn räknat, trots att vi inte vet vad vi ska göra med det dödsbringande radioaktiva avfallet. Vi har kommit med en bok även om detta i höst. Energi till döds? heter den. Författare är Hannes Alfvén och Bo Lehnert bl. a.

(Ekbon, Strandberg och Delblanc har fotograferats av Lutfi Özkök.)

TAT TVAM ASI

En av de centrala utsagorna i hinduismen är *tat tvam asi* (det är du). Kanske utgör dessa tre sanskritord en av de djupaste och viktigaste meningar som någonsin har uttalats om människan och världen. När man begrundar ordens innebörd, kan man ha en känsla av att snudda vid den yttersta sanningen om universum — men att fullständigt fatta den verklighet som de vise vilka ursprungligen formulerade satsen, har anat, är svårt.

Vi har vänt oss till tre personer för att få veta hur de uppfattar *tat tvam asi*: Swami Narayananda, indisk guru som besökt Danmark de senaste somrarna; Astrid Setterwall-Ångström, översättare av hinduisk litteratur; och Walther Eidlitz, en till bhakti-yoga omvänd europé, bosatt i Sverige.

Swami Narayananda:

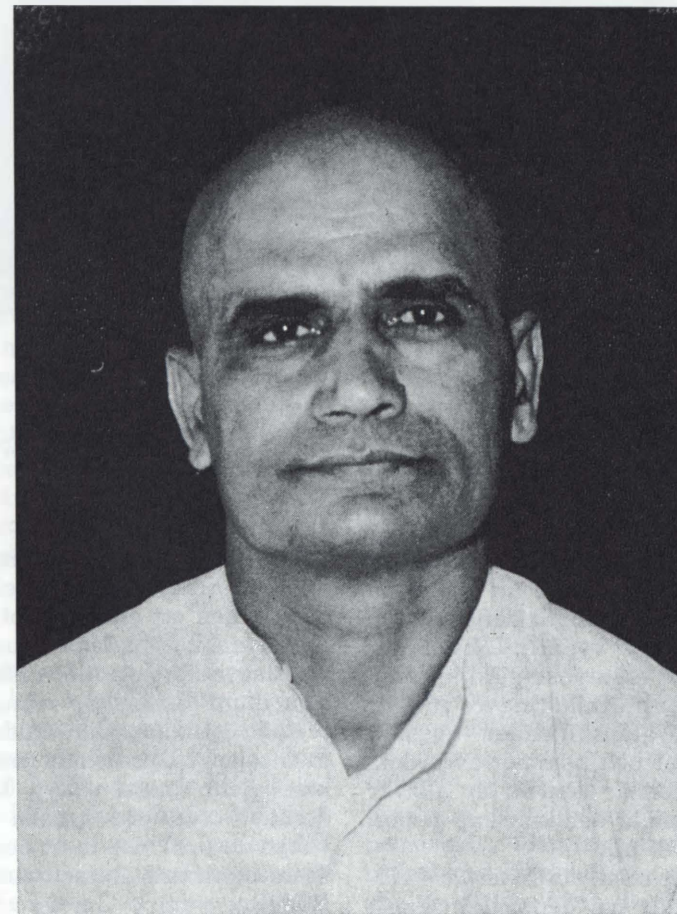
Det finns ingen verkan utan orsak. Någoting kan aldrig bli till av ingenting. Blind kraft eller död materia kan aldrig frambringa intelligenta varelser. Den stora orsaken till det synliga universum kallas Gud eller den Högsta Kraften, Naturen etc. Namnen kan variera, men saken är densamma.

En cirkel kan ha endast ett centrum, men den kan ha många radier. På samma sätt kan universum ha endast en Gud, men det kan finnas många religioner.

Gud är Alltgenomträngande, Allsmäktig, Evig och Oändlig, Medvetandeoceanen själv. Det kan bara finnas en sådan Gud. Funnes det två, skulle de begränsa varandra och vara ändliga.

Eftersom Gud är Alltgenomträngande och själva Medvetandeoceanen, kan det aldrig finnas något från Gud avskilt, som kallas död materia eller blind kraft. Det existerar endast Medvetande. Hela världsrymden och Oändligheten uppfylls av detta Enda Medvetande. Medvetandet sover, kan man säga, i mineraler, drömmar i växter och är vaket och vandrar i djur. Det är vaket, vandrar och tänker i människor och känner sig självt i heliga och vise.

Gud är Personlig och Opersonlig.

Swami Narayananda

Den yttersta aspekten är Formlöshet, men Gud kan även manifestera sig i tallösa former. En människa kan uppnå Gudsförverkligande med form eller utan form. I Savikalpa Samadhi uppnår man Gudsförverkligande med form och i Nirvikalpa Samadhi uppnår man det utan form. I Nirvikalpa Samadhi går man endast tillbaka till det Absoluta och blir ett därmed.

Solen och dess ljus är oskiljaktiga, liksom fram- och baksidan på ett mynt. På samma sätt är Gud och universum oskiljaktiga. Det har aldrig funnits en tid utan universum, och det kommer aldrig att finnas det. Universum har varit, är och kommer alltid att vara, ty Gud utan universum är ingenting, och universum i sin tur kan inte existera en enda sekund utan Gud. Så att frå-

ga när skapelsen började vore ologiskt. Om något sådant hände, måste vi säga att Gud föddes vid den tiden. Men ett sådant påstående vore ologiskt och absurt. Det finns oräkneliga solsystem i Oändligheten, och en del av dem blir nu till, en del består och en del förstörs. Denna process, födelse, växt och undergång av otaliga solsystem, pågår ständigt, utan uppehåll, i Oändligheten.

Som en solstråle förhåller sig till solen, så förhåller sig en varelse till Gud. En ljusstråle som utgår från solen och fortsätter bort från den, reflekterar och frambringar en svag bild av den. Denna bild består av ett Jag, sinne, ego, intellekt eller Chitta (mind-stuff). Så att förneka Gud innebär att förneka sitt eget ursprung, vilket är en utomordentlig dumhet. En människoande som fått kropps-

lig form genom den fysiska organismen och de fem sinnena, har glömt ursprunget, eller Gud. Vad som nu behövs är att stoppa denna benägenhet till identifiering med kroppen och föra anden tillbaka till Källan. Sadhana, eller Yoga, syftar till att göra sinnet stilla, och Samadhi för det till Källan, utgångspunkten, nämligen Gud.

Astrid Setterwall-Ångström:

I Chandogya-upanishaden belyses förhållandet att människan i sitt inre är ett med Gud. Där berättas om Uddalaka, som satte sin son Svetaketu i skola vid tolv års ålder. Han undervisades där i tolv år och kom hem ganska inbilsk och stolt över sin bildning. Hans fader frågade honom om han erhållit den kunskap genom vilken man hör det ohörbara, uppfattar det ofattbara och vet det ovetbara. När sonen undrade vad detta innebar, svarade han:

"Min son, liksom när man vet vad ett stycke lera är, man då också vet hur alla ting av lera är beskaffade, att skillnaden mellan dem bara ligger i benämningen och kommer av orden, att sanningen är att alla dessa ting är lera — sådan är den kunskap genom vilken vi vet allt. Liksom när man vet vad ett stycke guld är, man då också vet hur alla ting av guld är beskaffade, att skillnaden ligger i benämningar och kommer av orden, att sanningen är den att de alla är guld — sådan är den kunskap genom vilken vi vet allt."

"Säkert är mina vördnadsvärda lärare ovetande om denna kunskap", svarade Svetaketu, "ty om de ägt den skulle de ha meddelat mig den. Fader giv mig därför denna kunskap!"

"Vare det så", sade Uddalaka och fortsatte: "I begynnelsen fanns Varat allena, Ett Enda — utan Detta intet. Han, Den Ende, tänkte: Må Jag bli många, må Jag växa fram. Han skapade världsalltet ur sig själv och gick in i varje varelse. Han är det fina innersta Väsendet. Han är Sanningen. Han är Jaget. Och Det, Svetaketu, DET ÄR DU."

Fadern fortsatte: "Om någon hugger detta mäktiga träd vid roten, i stammen eller i toppen, blöder det, men lever ändå. Genomträngt av Jaget står det fast rotat och suger sin näring. Men om Jaget lämnar en gren, vissnar den. Om Det lämnar hela trädet, vissnar det. Likaså skall Du veta, min son, dör kroppen när Jaget lämnar den — men Jaget dör inte."

Allt som är har sitt jag i Honom

allena. Han är sanningen, det fina innersta Väsendet i allt. Han är Jaget. Och Det, Svetaketu, DET ÄR DU."

Fadern bad honom hämta en frukt från Nyagrodhaträdet, öppna den och klyva det lilla frö han fann. Han frågade: "Vad ser du?" — "Ingenting, Fader." — "Det innersta Väsendet ser du inte. Tro mig, min son — detta är det fina innersta Väsendet — i det finns alla ting till. Det är Sanningen, Det är Jaget. Och Det Svetaketu, DET ÄR DU."

När en människa ligger för döden samlas hennes närmaste och frågar: "Känner du igen mig?" Hon känner igen dem tills hennes talförmåga smält samman med medvetandet, medvetandet med andningen, andningen med livsvärmen, hennes livsvärme med Det Högsta Varat. Men när detta skett känner hon dem inte mer. I Det som är det fina innersta Väsendet finns alla varelser till. Det är Sanningen. Det är Jaget. Och Det, Svetaketu, DET ÄR DU."

Walther Eidlitz:

Ungefär 800 år e. Kr., men enligt andra beräkningar 600 år e. Kr., levde i Indien ett stort filosofiskt geni, Shankaracharya. Han grundade en storslagen lära, ett filosofiskt system, som ännu behärskar många av de bildade i Indien. Han valde ut några utsagor i Upanishaderna och kallade dem **maha vakya**, Upanishadernas stora ord (maha = stor; vakya = ord). De mest berömda av dessa stora ord är **tat tvam asi** (tat = detta; tvam = du; asi = är) detta är du.

Jag skall citera ett stycke ur Chandogya-upanishaden, som belyser **tat tvam asi**. — Det är en fader som talar till sin son.

— Min käre, om någon hugger detta mäktiga träd vid roten, så blöder det, men lever ändå. Om någon hugger det i stammen, så blöder det, men lever ändå. Om någon hugger det i toppen, så blöder det, men lever ändå. Så står trädet genomträngt av det levande Självet, Atman, uppfyllt av glädje. Om Atman lämnar en av dessa grenar, så vissnar den. Om Atman lämnar hela trädet, så vissnar hela trädet.

Även detta skall du veta, min käre, att, sannerligen, denna människokropp dör, när den överges av det levande Självet. Men det levande Självet dör inte. Detta oändligt fina är alltings innersta väsen, det är det verkliga, det är Atman. Och det är du själv, o, Shvetaketu.

— Undervisa mig mer, ärevärdige!

— Det skall jag göra, min käre. Hämta en frukt från fikonsträdet där borta!

— Här är den.

— Klyv den!

— Den är kluven.

— Vad ser du?

— Jag ser små frön.

— Klyv ett av dem!

— Det är kluvet.

— Vad ser du i det?

— Ingenting alls.

Då sade fadern:

— Min käre, ur det fina, inre, som du inte ser, har detta stora fikonsträd uppstått. Tro mig, detta oändligt fina är också världsalltets innersta väsen, det är det verkliga, det är Atman. Och det är du själv, o, Shvetaketu.

— Undervisa mig mera!

— Det skall jag göra. Se, här är litet salt! Lägg det i vatten och kom tillbaka till mig tidigt i morgon!

Sonen gjorde så. Sedan sade fadern till honom:

— Hämta saltet som du igår afton lade i vattnet!

Han trevade efter det, men fann det inte. Som försvunnet var det.

— Läppja på vattnet! Hur smakar det?

— Salt.

Då sade fadern:

— Min käre, likaså ser du inte Atman i denna människokropp, och dock finns den där. Och detta oändligt fina är alltings innersta väsen. Det är det verkliga. Och det är du, o, Shvetaketu.

*

Kärnan i berättelsen är att det inre, som är osynligt, är din eviga grund och världsalltet eviga grund. **Tat tvam asi** — detta är du.

Ordet **tat** är ett försök att uttrycka någonting bortom alla ord, det gränslösa, eviga, som alltid är, oberoende av om det finns eller inte finns ett universum av tid och rum. Och detta eviga, det är du. Det är ditt eget verkliga, odödliga, innersta väsen.

*

Under årtusendenas lopp har många indiska siare kommit till klarhet genom en och samma upplevelse: **Han** som är i mitt inre, den Evige, det tysta vittnet till att jag tänker och går — **Atman** — och **Det**, som är den stora, den eviga grunden till hela världsalltet — är ett och det samma. Eller med upanishadens ord: **Atman** och **Brahman** är ett. "Jag (jaget) är Brahman." Också denna utsaga tillhör enligt Shankaracharyas lära Upanishadernas stora ord.

I tolkningen av sådana satser skil-

jer sig två betydelsefulla yogariktningar inom indisk filosofi från varandra. Sanningssökare som följer "vishetens väg", ser människans mål i livet att genom egen levande erfarenhet väckas till medvetande om sitt innersta väsens identitet med Gudomen. Har detta skett, utplånas allt jordiskt lidande, alla jordiska fjättrar brister. Sökaren har upplevt: "Atman föds inte, och den dör inte." Han har nått sitt livs mål. Detta mål kallar man **mukti** eller "befrielse".

Likt strömmen, som i havets djup försvinner och lägger av sitt namn och sin gestalt, så uppgår, frigjord från gestalt och namn, den vise i gudomlighetens ande. **Mundaka-upanishaden III, 2:8.**

Shankaracharya har i sin tolkning av de s. k. stora orden gått ännu längre. Enligt honom utgör satsen **detta** (Brahman) **är du** (ditt innersta Själv) en absolut ekvation. Bara den gestaltlösa Brahman, det gränslösa, rena medvetandet, är. Allt annat, hela världen och dess mångfald, är en illusion. Den personlige Guden är också en illusion, fastän en ädlare sådan.

Indiska gudsinvigda som följer den tjänande, vetande kärlekens väg (bhakti-yoga) tolkar satsen **tat tvam asi** på ett annat sätt, som närmare motsvarar sammanhanget i upanishaden: "Du är hans (tat)." Du är av Brahmanens natur, du tillhör Brahman, du tillhör Gudomen liksom solstrålen tillhör solen, är skild från solen och dock ej skild från solen. Den första etappen är nådd, när den sökande människan kommit till insikt om sin eviga jaggestalt och dess eviga relation till jagets urgrund, Gud. Detta är befrielsen (**mukti**) enligt bhakti-yoga.

Avklippta blir hjärtats knutar och sönderrivna alla tvivel; följderna av mänskans handlingar utplånas, när hon har skådat Atman (och i Atman) Gud.

Bhagavata-Purana, I, 2:21.

Förvärvandet av dylik insikt skänker befrielse från bundenheten vid det jordiska, men är enligt bhakti-yoga ingalunda slutmålet för den gudsinvigde, utan blott att jämföra med inträde genom en port. Först på andra sidan porten inleds den hemliga, dramatiska förbindelsen mellan den eviga Atman och den evige Guden. Det är ett drama av ömsesidigt

Walther Eidlitz

tjänande kärlek utan slut; dess spänning stegrar i all oändlighet, och där-om vet världen intet.

Människans religion har nått sitt slutmål, och den eviga Atmans religion har börjat.

Kommentar:

Tat tvam asi kan fattas på olika sätt. Man kan, som Shankaracharya, se satsen ungefär som en ekvation, som utsäger att det (Brahman, kosmosanden) är du (jaget) — det anses då råda en fullständig identitet mellan den universella anden och den individuella anden: Brahman = Atman. Men man kan också tolka **tat tvam asi** så att de levande varelsernas inre är av samma väsen som kos-

mosanden, att "jag" är av samma art som "Gud", så som vågen tillhör havet. Det finns kanske också andra tolkningar, men vilken tydning man än föredrar, så framträder en intim relation inte bara mellan jag och "Gud" utan även mellan jag och du: gränserna mellan varelserna utplånas och enheten och släktskapet kommer till synes. Om **tat tvam asi** accepteras genom personlig insikt, blir satsen en utomordentlig grundval för kärlek till allt som lever. Varje individuellt jag är ju i någon bemärkelse identiskt med alla andra jag och med kosmosanden själv: alla de skilda jagen är olika sätt på vilka universums ande uttrycker sig. **SM**

"OCKULTISMEN" GAR FRAMAT

Intresset för det s. k. ockulta ökar. Inte minst gäller detta Amerika men kanske även, fastän i mindre utsträckning. Skandinavien. Det här är nu inte ett intresse vilket som helst, som kan respekteras även av dem som inte delar det, som t. ex. frimärkssamlare eller fågelskåderi. Nej, de ockulta fenomenen är i konflikt med den syn på verkligheten som den nutida naturvetenskapen har lagt fram.

Det är någonting som händer med en del av de unga i dag, säger en professor Samuel McCracken bekymrat. Symptomen är beundran för

och accepterande av det esoteriska och ockulta samt tecken på försämring av den kritiska förmågan. I en del colleges accepteras trolldom och astrologi som ämnen för studium. Intresset för zen avtar, men i stället ökar intresset för transcendental meditation och Hare Krishna-kulten.

Harvardprofessor Harvey Brooks iakttar med stort ogillande att det pågår en flykt till antirationella kulturer. Astrologi, som en gång var en tillflykt för obildade och okunniga, väcker nu intresse hos många intel-

Forts på sid 14

EPIKUROS

DEN VISE I TRÄDGÅRDEN

Epikuros föddes den tionde dagen av månaden gamelion, då Sosigenes var arkont — det blir enligt vår tideräkning år 341 f. Kr. — och han växte upp på ön Samos i den grekiska kulturvärlden. Hans fader, som var av god atensk familj, arbetade som skollärare, en dåligt betald och föga ansedd sysselsättning. Efter Alexander den stores död 323 tvingades Epikuros i landsflykt och levde flera år i små förhållanden. Under denna tid, då han dessutom var kroniskt sjuk med ständiga smärtor i magen, utformade han sin nyktra "frälsningslära", som hans egen tid inte tog någon större notis om men som hos eftervärlden gav honom namn som en av Greklands störste vise och upphovsmannen till den filosofiska riktningen epikurismen.

År 306, vid 35 års ålder, kunde Epikuros slå sig ner i Aten, som var den tidens centrum för den andliga kulturen. Han köpte med hjälp av vänner ett hus i vars lilla blomsterträdgård han sedan kom att undervisa i levnadens konst ända fram till sin död 270.

Det var en otrygg och hård tid som han levde i, med oroligheter, krig, mord, plundringar, misär och växande slaveri. Människoliv aktades för intet, lagarna respekterades inte. I denna värld av plågor och ångest skapade han sin lyckolära för den enskilde individen. Den hade följande grundläggande idéer: 1. Det finns inget att frukta av gudarna, 2. det finns inget att frukta av döden, 3. man kan uthärda smärtan, 4. man kan nå lyckan.

Epikuros trodde visserligen att gudarna existerade, och däri skilde han sig inte från sin samtid, men han hävdade att de inget hade med människorna att göra utan levde sitt eget liv för sin egen skull. Han förnekade också att det fanns ett liv efter döden; straff och belöning i en hinsides tillvaro, så som Platon hade

lärt, var endast tankens villfarelser. Vi kan vara lugna, sa den vise, gudarna ingriper inte i vårt liv för att straffa oss, och vi kan inte vinna deras gunst genom att tillbedja dem.

I sin realism vände sig Epikuros mot all religiös vidskepelse. Världens tillblivelse förklarade han på ett naturligt sätt utan gudars verksamhet. Han accepterade Demokritos atomlära: allt är ytterst sammansatt av smådelar, atomer, och det är deras beteende som är upphov till världen i ett obrutet orsak-verksammanhang, där inga gudar har ett finger med i spelet. Även själen är materiell och upplöses vid döden tillsammans med kroppen.

Epikuros var alltså materialist och — i praktiken — ateist. Men han gör sin materialism till något fint, positivt. Sinnevärlden är för honom en säker värld — i motsats till den idéernas värld, som Platon talat om och som till sist bara är spekulationer, drömmar. Sinneverkligheten blir utgångspunkt för lyckan. Han gläder sig åt vad han ser av färger, former och rörelser, hör av naturens ljud och inte minst smakar av mat och dryck. "Roten och upphovet till allt gott ligger i buakens njutningar", förklarar han. Men det är inte någon kulinarisk förfining eller något överdåd som för honom framstår som idealet, ty därtill levde han i alltför små omständigheter. Nej, det är framför allt den anspråkslösa mättnadskänslan i vissheten att man måste äta för att kunna leva, som han talar om. Det är tillfredsställelsen av livets allra elementäraste behov som är källa till hans glädje.

Något som plågade människorna i deras otrygga tillvaro var fruktan för döden, inte bara utplånandet av den kroppsliga identiteten, utan också de hemiska föreställningar om ett kommande liv, som fanns i tiden. Den store Platon t. ex. hade helvetesskildringar av samma sort som sedermera kristendomen.

Epikuros avvisar all dödsfruktan. Något dödsrike existerar inte, säger han, ty att föreställa sig att själen lever vidare efter kroppens död är lika orimligt som att tänka sig att den har funnits före födelsen. Häri vänder han sig återigen mot Platon, som förkunnade själens upprepade reinkarnationer. Han har en sentens, kortfattad och slående: "Där jag är, är inte döden, och där döden är, är inte jag." Epikuros menar att döden är ett intet, ty vi kan aldrig uppleva den. Det enda vi är medvetna om, det enda som finns till för oss, är livet i sinnevärlden. Döden är ingenting. Vi kan aldrig vara med om den, så vi behöver inte ängslas för den. "Det ligger inte något förskräckligt i att inte leva", skriver den vise.

Det kroppsliga lidandet var Epikuros väl medveten om: sjuklig upplevde han det själv dagligen. Men han hävdade att det kan uthärdas. Man behöver inte bli tillintetgjord av det. Trots svårigheter kan människan uppnå sinnets ro, lugn och lycka. Bara att kunna släcka törsten, stilla hungern, ha någonstans att vila sitt huvud, att alltså tillfredsställa de grundläggande behoven, ger en känsla av glädje, och den glädjen kan för den som lever i en osäker värld vara mycket intensiv. Genom att förväntningarna på livet sätts till ett minimum, går det att uppfylla dem. Epikuros suger ur ögonblicket vad det kan ge: stilla tar han vara på de enkla, naturliga källor till lycka som finns och som svarar mot verkliga, sunda behov. Och han vet att dessa ting verkligen gör honom lycklig. Det är ingen anspänd, förtyvlad strävan att blåsa upp det triviala till något stort — glädjen är äkta och varaktig. Lyckan ligger ju alltid nära den som nöjer sig med litet, den som är måttfull i sina krav på livet, inte begär mer än han rimligen kan få. Bara att inte känna kroppens smärta och själens oro ger honom glädje, att inte vara plågad

innebär lycka.

Ett enkelt och tillbakadraget liv levde den vise. Det var en del av hans levnadskonst att inte vilja spela någon roll i samhället. Tidens kaotiska politik höll han sig undan från. "Lev i det fördolda!" var hans marning.

Men Epikuros var ingen ensling. Det sades, när han dog, att hans vänner kunde räknas "som hela städer". Han odlade vänskapen som något av det värdefullaste som fanns. Grunden för vänskapen var kärleken till medmänniskorna, till de andra som med honom delade livets svårigheter, lidanden och osäkerhet. Vänskapen var för honom själva kärnan i livet, det som framför allt annat gjorde det värt att leva. Han har en sällsynt ömhet för alla som finns i hans närhet, han slösar med tecken på sin tillgivenhet, och han får tillgivenhet tillbaka.

Epikureiska vänskapsgrupper bildades på flera platser, ungefär på samma sätt som religiösa församlingar, och med dessa stod den vise i trädgården i innerlig brevkontakt. Samhörighet och trygghet erfor medlemmarna i dessa gemenskaper.

Om vänskapen skrev Epikuros bl. a.:

"Av allt, som visheten ger oss, för att vi skall nå det fullkomliga livets välsignelse, är vänskapen utan jämförelse störst."

"Den vise lider inte mer då han själv plågas än när han ser sin vän plågas."

"Låt oss sörja våra vänner inte under klagan utan i det att vi bevarar deras minne i våra hjärtan!"

När mot slutet av hans liv sjukdomen började ta överhanden och han måste bäras, upphörde han inte att förkunna glädjens möjlighet. Ett sken av helgon vilar över hans gestalt under denna hans allra sista tid.

Vid livets slut sände han följande brev till en vän:

"På denna så lyckliga dag av livet, när jag är döden nära, skriver jag detta till dig. Sjukdomen i blåsan och magen är oförändrad, de skarpa smärtorna minskar inte. Men mot allt detta ställer jag mitt hjärtas glädje, när jag minns de samtal vi haft. Du som sedan ungdomen varit mig och filosofin hängiven, gör vad jag väntar av dig: ta god vård om Metrodoros barn!"

Som den vänskapens mästare han är, tänker han i sin sista stund på den avlidne vännens barn.

*

Varje vishetslärare kan tolkas på

olika sätt av dem som tar intryck av hans ord. Epikuros kom sedermera att stå som sinnebild för njutningslystnad och utsvävande liv i gudlös materialism och ansvarslöshet, och många negativa omdömen fälldes av antika författare om hans karaktär och filosofi. Men det var de enkla glädjeämnena som han själv tog vara på och vars lyckomöjligheter han förkunnade i blomsterträdgården i Aten.

Till hans undervisning hade vem som helst tillträde som ville förena sig med den lilla församlingen av fridsamma människor och lyssna och lära vid mästarens fötter. På porten till trädgården var följande skrivet: "Främling, här är dig gott att vara, här är lusten det högsta goda." Men det livsglädjens evangelium som sålunda formulerades, var uppbyggt på en mycket karg grund — ty tiden var ond och framtidsutsikterna för den sjuke och åldrande filosofen ytligt sett inte goda, hans materiella tillgångar var små.

Många av antikens vishetssökare anammade Epikuros lära och levde av den, dog med den. De fann trygghet, befrielse, ljus däri. Men kristen-

heten, vars frälsningsbudskap hade helt annan karaktär, vände sig mot epikurismens "materialism" och gudlöshet. Medan Platon med hans spiritualism togs till bundsförvant och i hög grad införlivades med det kristna tänkandet, uppfattades epikurismen — självklart — som en fiende, som kristendomens motsats, vilken skulle tillintetgöras.

Och epikurismen försvann med kristendomens seger på 300-talet. Eller gjorde den det? Lever inte andan hos filosofen i trädgården fortfarande kvar, och måste den inte alltid finnas? Finns det inte i alla tider människor som på det fruktansvärda, på otron, bygger upp en medvetenhet om tillvarons enkla men rika glädjeämnen, om vänskap, medkänsla och ömhet?

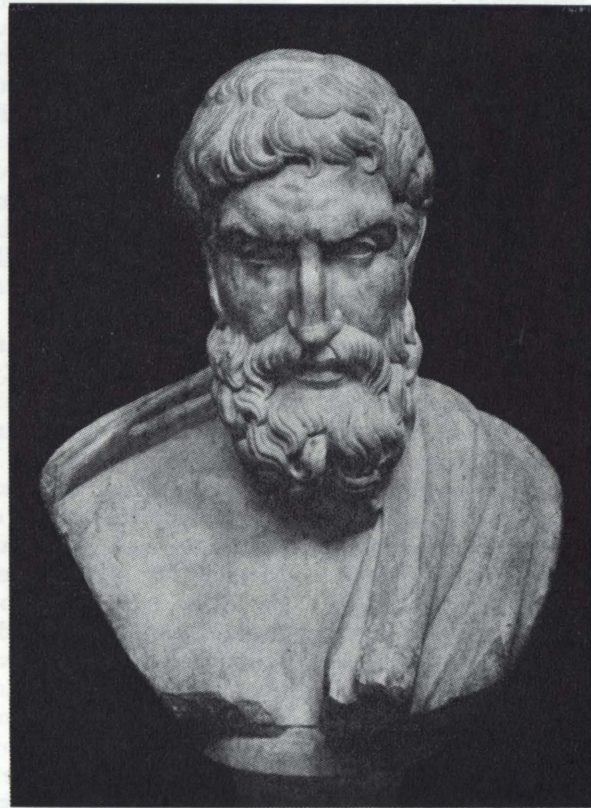
Källor:

Alf Ahlberg: *Filosofiens historia*, del 1, III, 3.

Cyril Bailey: *Epicurus, The Extant Remains*, kap. VI.

André Bonnard: *Grekisk livsform*, kap. XVIII.

Ivar Harrie: *Athenare*, kap. Epikuros.

Epikuros
Kapitolinska museet, Rom

TRE STOIKER

SENECA, EPIKTETOS, MARCUS AURELIUS

Under senare delen av antiken — från omkr. 300 f. Kr. till omkr. 200 e. Kr. — stod mot varandra två filosofiska riktningar, som lärde ut konsten att leva: epikurismen och stoicismen. Stoikerna, som var de ledande, betraktade epikureerna som slappa och ansvarslösa. Själva var de pliktmänniskor som i dygden, de rätta handlingarna, såg det högsta goda. Men det fanns ändå något gemensamt för dessa två konkurrerande filosofier: de eftersträfvade inre oberördhet och själslugn, frid. Uttrycket "stoiskt lugn" är välbekant. Stoikern låter sig inte bringas ur fattningen genom den yttre världens växlingar. Även inför döden är han lugn, medveten om att den är naturlig och ofrånkomlig. Att möta alla faror och prövningar — liksom även framgångar — med fullständigt sinneslugn är stoikernas ideal och stolthet. Men han är inte bara mån om sin egen sinnesfrid utan vill också vara god och rättsskaffens, göra väl mot sina medmänniskor samt, efter förmåga, förändra världen till det bättre. Många framstående och ädla personer under antiken bekände sig till stoicismens ideal.

Epikuros hävdade att gudarna kommer oss inte vid. Allt sker utan deras medverkan, och den åskådningen upplevdes av många som en stor befrielse. Stoikerna däremot trodde på Guds och gudars verksamhet, och de betraktade tillvarons ordning som uttryck för gudomlig vishet, harmoni och försyn. Såsom Epiktetos sa: "Glöm aldrig att du är en av de medspelande i ett skådespel, vars mästare har anförtrött dig din roll däri. Är det en biroll, så är den kort; är det en huvudroll, så är den lång; har du dig anförtrött att spela en tiggares roll, gäller det att utföra den så fulländat som möjligt. — — — Det är nämligen din sak att utföra rollen väl; att välja den åt dig är mästarens sak." Stoikernas filosofi hade en religiös prägel; världen var inte ett tillfälligheternas verk, som epikureerna lärde, utan

ändamålsenligt uppbyggd på eviga lagar enligt en gudomlig plan. Aldrandet och döden är något nödvändigt och riktigt, och eftersom vi inte kan påverka det, bör vi acceptera naturens gång med jämnmod och glädje. För stoikerna var heller inte döden något dystert, utan den betraktades som en övergång till något nytt. Det fanns stoiker som begick självmord i lugnt avsked från ett liv som hade blivit till plåga och bekymmer. Men andra stoiker vände sig mot självmordet och ansåg att det var varje människas plikt att leva livet till det naturliga slutet och således fullborda den roll som getts henne.

Många stoiker var framstående tänkare, som begrundade kunskapens möjlighet, världens förklaring och andra filosofiska, vetenskapliga problem, men det väsentliga för den stoiska filosofin — liksom för den epikureiska — blev **etiken**, den enskildes förhållande till sig själv och till andra. Det var levnadskonsten och lyckoproblemet som framför allt sysselsatte dessa människor, och det är också deras morallära som kan väcka intresse hos oss senare tiders människor.

Som stoicismens grundare räknas Zenon, en man från Cypern, som i slutet av 300-talet f. Kr. kom till Aten, där han sedan undervisade i filosofi till sin död 264. Han var alltså samtida med Epikuros. Sina föreläsningar höll han i en pelargång — **stoa** — därav namnet stoicism. Men de för eftervärlden mest kända av de stoiska filosoferna är Seneca, Epiktetos och Marcus Aurelius, eftersom en del av deras skrifter finns bevarade.

SENECA

Stoikerna betraktade hela mänskligheten som ett broderskap och ansåg att alla människor av naturen var födda fria och med samma rättigheter. Slaveriet ogillades, men förmögna stoiker hade ändå slavar i sin tjänst. Seneca skrev: "Slavar

är människor som vi. Jag betraktar slavarerna som kamrater i mitt hus, som vänner i mindre lyckligt lottade omständigheter. Jag vill till och med påstå att de är våra medslavar, ty alla är vi underkastade ödets obevekliga härskarmakt."

Lucius Annaeus Seneca var född i Cordova, Spanien, sannolikt år 4 f. Kr. Han tillhörde romarrikets högsta aristokrati, var mycket lärd, mycket duglig och mycket förmögen. Under en tid var han kejsar Neros lärare och främste minister men anklagades — förmodligen utan grund — för att ha deltagit i en sammanläggning med syfte att stöta kejsaren och blev dömd till döden. Nero gav sin forne lärare förmånen att välja sitt döds sätt och ta sig själv av daga, vilket filosofen gjorde genom att i badet skära av sina pulsådror, så att han förblödde. Detta hände år 65 e. Kr.

Stoikerna eftersträfvade oberördhet inför ödets växlingar och inre likgiltighet för framgång och ägodelar. Seneca tillhörde de rikaste, och han föraktade inte denna världens gåvor. Han levde ett gott överklassliv — den bild som finns bevarad av honom visar en rundlagd, äldre herre — men han menade att han visserligen ägde mycket men inte var fästad vid sina ägodelar utan skulle kunna skiljas från dem utan klagan. Det var också, sägs det, helt lugnt som han utförde det självmord han hade dömts till.

Att han inte levde som han lärde fick han emellertid veta, och han svarade på det i sina skrifter. I boken "Om livslycka" skriver han:

"Du lever inte som du lär, säger man mig. Detta, o ni illvilliga och just mot de ädlaste män fientliga tungor, har man på sin tid förebrått Platon, förebrått Epikuros, förebrått Zenon, ty alla dessa talade inte om sitt eget liv, utan om det ideala livet.

Jag talar om dygden, inte om min person, och när jag far ut emot lasterna, så far jag framför allt ut emot

mina egna; när jag hinner så långt att jag förmår det, skall jag leva som jag bör. Och denna er elaka tunga, doppad i mycket gift, skall inte avskräcka mig från att söka idealen."

Ur Senecas skrifter:

Vad kan väl fattas den, som nått utanför gränsen för alla begär, vad behöver den från världen där utanför, som har hela sin skatt inom sig?

Det är ädelt att utan hänsyn till sina egna krafter, utan blott till sin naturs tänkbara möjligheter, göra ett försök att uppnå höjderna och med sin ande fatta i sikte mål, högre än till och med de bäst utrustade andar kan nå. En sådan själ föresätter sig: jag skall betrakta döden med samma min som jag betraktar en komedi på teatern.

Ingenting skall jag göra av hänsyn till vad folk tänker, utan allt efter samvetets rättesnöre. Jag skall handla, även då ingen bevittnar mina handlingar, som om jag handlade inför allt folkets åsyn.

Jag skall veta, att hela världen är mitt fädernesland och gudarna mina överordnade, vilka stå ovan och omkring mig, seende och granskande mina ord och gärningar. Och när antingen naturen hemkallar min ande eller mitt eget beslut sänder honom åter, så skall jag kunna gå hädan ur detta jordeliv med det vittnesbördet, att jag har strävat efter ett gott samvete, sökt göra det goda och inte velat inkräkta på någons frihet och minst på min egen.

För mig kan rikedom gå sin kos, den bortför därmed ingenting annat än sig själv.

Fattig är inte den som äger litet, utan den som hyser begär efter mer.

En människa med en upphöjd, en ädel, god och stor ande — är inte det Gud själv boende i en stofthydda? En sådan ande kan man finna hos en slav, lika väl som hos en frigiven eller hos en patricier. Vad är det för en skillnad mellan dessa tre? Det är endast en åtskillnad i namn, som uppstått av ärelystnad och orättvisa.

Om jag ville ha ett kort uttryck för grunden till alla våra plikter, så skulle jag säga: Allt vad du ser, hela den mänskliga och gudomliga värld-

den, är ett enda stort helt; vi är alla delar av en och samma stora lekamen.

EPIKTETOS

En av de finaste stoiska filosoferna, Epiktetos, var slav hos en överste i kejsar Neros livvakt. Sedermera frigavs han och ägnade sig då, fattig, endast åt filosofin. Hans viktigaste tankar har samlats i en liten "handbok" (på svenska "Handbok i livets konst", Björck & Börjesson) av hans elev Arrianus. Denna skrift är ett av de förnämsta uttrycken för den stoiska livsvisdomen, och den är alltså mycket läst.

"En del av tillvaron står i vår makt, en annan del inte." Så inleds handboken. Det är ingen mening med att bli upprörd av det som man inte kan påverka och ändra, menar filosofen. Om man är fattig eller slav och inte kan göra något åt detta, så är det bäst att utan knot acceptera sitt öde och göra det bästa möjliga av det. Däremot kan man råda över sina egna tankar, känslor och begär. Man kan behärska sitt eget inre, kuva de sinnesrörelser som hotar att störa själens lugn.

Ur Epiktetos "handbok":

Glöm aldrig att inför allt som är dig nöjsamt eller nyttigt eller kärt, säga till dig själv hurudant det är, börjande med de minsta småsaker.

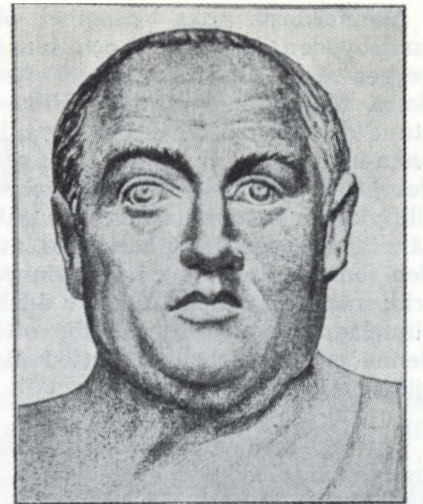
Om du tycker om en lerkruka, så säg: "det jag tycker om är en lerkruka" — går den då sönder, så förlorar du inte besinningen. — Är det ett barn eller en kvinna du håller av, så säg: "den jag håller av är en dödlig människa" — om hon då dör, så förlorar du inte besinningen.

Icke tingen är det, som förskräcka människorna, utan deras föreställningar om tingen.

Döden, till exempel, är inte något fruktansvärt (vore den det, skulle den ha tyckts så även för Sokrates) — utan det fruktansvärda ligger i själva föreställningen att döden är fruktansvärd.

Önska inte att händelserna må hända såsom du önskar; utan önska att de må hända såsom de hända — därav kommer du att befinna dig mycket bättre.

Anställ var dag en betraktelse över död och landsflykt och allting annat som synes dig skräckinjagande — men i synnerhet över döden. Då skall ingen lågsint tanke någonsin få makt med dig, inte heller skall

Seneca

du alltför häftigt eftertrakta någonting.

Kalla dig aldrig själv filosof, och prata inte ideligen för utomstående om filosofiens läror; men handla enligt lärorna. Vid gästbudet gäller det inte att beskriva hur man bör skicka sig vid bordet, utan att skicka sig vid bordet såsom man bör.

Glöm aldrig att Sokrates var alldeles frigjord från allt sken, så att folk frågade honom, var man kunde träffa en filosof, och då förde han dem till andra. Till den grad förbisågs han, och så litet fäste han sig därvid.

MARCUS AURELIUS

Den halte och fattige Epiktetos var socialt en av de ringaste i samhället. Men hans tankar inspirerade en kejsare att filosofera: Marcus Aurelius, som var romersk imperator 161—180, under en svår tid, då riket hotades av yttre och inre fiender. I olika härläger skrev kejsaren filosofen ned de flesta av de tankar som sedan blev till boken "Självbetraktelser" (svensk utgåva av Forum) vilken räknas som en av historiens yppersta filosofiska uppbyggelseböcker.

Marcus Aurelius var en av Roms dugligaste kejsare. Han kände också dragning till ett disciplinerat och ädelt liv, strävade efter att vara en pliktuppfyllande och bra människa samtidigt som han på stoikernas vis ville uppnå inre oberördhet och frihet från det yttre.

Ur "självbetraktelserna":

Handla aldrig oöverlagt, alltid efter levnadskonstens givna regler.

Människorna söka ensamhet på landsbygden, vid havet och bland bergen. Även du brukar längta efter detta. Men hur dåraktigt! Vilken stund du vill kan du ju dra dig tillbaka inom dig själv. Ingenstades ges det ju en lugnare och mera ostörd tillflyktsort än människans egen själ, särskilt när den är så beskaffad, att den som försänker sig i den vinner frid; men frid skapas blott av ädelt sinnelag. Förutna dig därför ofta denna ensamhet och pånyttföd dig själv.

Lev icke som om du hade tusen år framför dig. Döden svävar över dig. Så länge du ännu lever, så länge du ännu kan — var god!

Hur lätt det är att avvärja och bortvisa varje oroande och störande föreställning och sålunda genast återvinna sitt sinnesslugn.

Ingen vederfares det något som

han icke enligt sin natur skulle kunna bära.

Må gärna någon vara duktigare i brottnings än du, men må ingen vara mera människoölskande, anspråkslösare, undergivnare i motgången och mera överseende gentemot medmänniskornas förseelser.

Du kan leva i fullaste hjärtefröjd, om ock alla skymfa dig, om ock vildjur sönderslita ditt bräckliga kroppshölje. Ty vad hindrar dig att trots allt detta bevara din själ lugn, rätt bedöma vad som händer dig och rätt nyttja vad som erbjudes dig?

Källor:

Gunnar Aspelin: Tankens vägar. Stoikerna.

Marcus Aurelius: Självbetraktelser.

Epiktetos: Handbok i livets konst. Seneca: Om livets korthet och andra skrifter.

"OCKULTISMEN"

Forts

lektuella, även unga forskare. Brooks fruktar att den antivenetenskapliga och antirationella ideologin kan bidra till vetenskapens och teknologins förfall.

Alvin Toffler talar om ett nyväckt intresse för mysticism. Astrologin är modet för dagen; zen, yoga, spiritistiska seanser och trolldom har blivit populära sysselsättningar på fritiden. Av antirationalismens profeter får vi höra, säger han, att det är viktigare att "känna" än att "tänka". Mystiker, jungianska psykoanalytiker och hinduiska guruer ställer upp det mystiska och emotionella emot det vetenskapliga och rationella.

Charles Reich, författare till boken "The Greening of America", talar för icke-rationellt tänkande, mysticism och impulser som vägar till en bättre värld. Och han menar att detta egentligen inte alls är icke-rationellt utan att det introducerar något nytt i den sterila, stela och uttjanta "rationaliteten", som härskar i dag.

På det vetenskapliga planet är intresset för det ockulta inte lika stort. Kanske att det i hela världen finns ett trettiotal heltidsarbetande parapsykologiska forskare. Dessa seriösa personer är inte på samma våglängd som ockultisterna, och deras vetenskapliga resultat skymms i rätt hög grad av de ockulta profeternas verksamhet och de populärt hållna

beskrivningar, reportage m.m. som ymnigt förekommer i massmedia. Parapsykologerna känner sig på sätt och vis mer hemma bland sina vetenskapliga kritiker, som talar samma språk som de själva, än bland ockultister, spiritualister, medier, guruer. — Ändå utgör just de människor som sägs kunna åstadkomma ockulta fenomen, en viktig del av parapsykologernas forskningsobjekt.

(Huvudsaklig källa: en artikel "Science looks at the occult" av W. G. Roll i tidskriften "Psychic", San Francisco.)

EN MYCKET LÄSVÄRD BOK

I "Jordskred?" skriver Birgit Lange om det parapsykologiska fenomenet och forskningsområdet: ut-ur-kroppen-upplevelser, automatisk skrift och fall som tyder på reinkarnation.

JORDSKRED? 12:50 + moms o porto

Sökarens Förlag

Box 3063, 103 61 Stockholm 3

REINKARNATIONS-MINNEN

"Vi är kosmiska resenärer: världsalltet är vårt hem", säger Denis Lindbohm. Läs hans fascinerande bok om sina minnen av flera föregående liv!

JAGETS ELD 13:50 + moms o porto.

Sökarens Förlag

Box 3063, 103 61 Stockholm 3

HOROSKOP UTARBETAS

Förutsägelsekalender 1973. Mycket goda referenser. Uppgiv födelsedatum och be om gratis upplysning hos adjunkt M. Solberg, 71 00 Rissa, Norge.

"YOGA-MEDITATION & YOGA-AVSPÄNNING"

EP-skiva i stereo av

BERT YOGA JONSON

Pris: 15:— plus porto

YOGA-KOMPENDIUM

(praktisk yoga, meditation m.m.)

Pris: 14:— plus porto

"BLÅ YOGA KOSMOS-VINKLAR

REINKARNATIVT"

(innehåller bl. a. zen och reinkarnation)

EP-skiva 12:— plus porto

Yoga-Kultur, Box 5070

402 21 Göteborg 5 Tel. 031-24 07 97

A. Information om elixiret, den 250-åriga "Haarlemer healing oil".

B. Information och demonstration av professor Lakhovskys MWO-kroppsenenergialstrare m.m. Positiva referenser finns.

C. Din personliga BIORYTM uträknas enl. medicinalrådet dr. Wilhelm Fliess' metod, byggd på strikt vetenskapliga forskningsrön.

1. Biorytmogram eller pulsationsrytmen.
2. Högsta försäkringsskydd mot den egna mänskliga faktorn. Ovärderligt för bl. a. varje bilförare — enl. statistiskt underlag.

D. Alltmer populära manastrålande LAPIS LINGUA den mexikanska, tjugusigt turkosskimrande "TUR-smyckestenen"

från Sierra Madres inre — positivt testad och lovordad av framstående psykometriker och pendelspecialister kan erhållas genom undertecknad. Många positiva uttalanden om L.L. finns av lyckliga ägare.

HARALD SCHUBERT

S:t Eriksgatan 109, 113 31 Stockholm
Tel. 08 - 33 19 32

Birger Quarnström:

UTOMKROPPSLIG UPPLEVELSE

Det finns människor som har en särskild fallenhet att försätta sig i utomkroppsliga tillstånd — och som alltså kan agera i rummet såsom temporära andeväsen. Som exempel har jag i ett tidigare inlägg i Sökarer nämnt Oliver Fox och Lucie Lagerbielke (Vitus). Bådas erfarenheter har sin upprinnelse i drömlivet. Detsamma gäller Sylvan Muldoon, som den amerikanske parapsykologen H. Carrington på 1920-talet tog under sina vingars skugga och samarbetade med i boken The Projection of the Astral Body (första upplagan 1929).

Muldoon berättar att han en natt "vaknade" med en förvirrande känsla av att inte kunna somna på nytt och inte heller kunna vakna. Medvetandet fungerade men han kunde inte röra sig, inte se eller höra. Efter en stund började kroppen "vibbera" och ett starkt tryck kändes i nacken, ungefär vid förlängda mörgen. Strax därpå inträdde en mysteriös förändring. "Inga ord kan beskriva min förvåning. Jag svävade i luften i ett stelt horisontalt läge några fot över sängen." Medan han ännu reflekterade över sitt egendommiga "beteende" placerades han likt som av en osynlig kraft i upprätt ställning på golvet, där han blev stående några minuter stirrande ut i luften. Sedan kom det mest överraskande av allt: "Jag lyckades vända mig om. Det fanns två jag. Jag började tro att jag mist förståndet. Jag hade svårt att övertyga mig om att vad jag såg var verklighet men medvetandet lät mig inte tvivla på det. Mina två kroppar var förenade med en elastisk kabel, vars ena ände var fäst vid förlängda mörgen, medan den andra änden utgick från en punkt mellan den fysiska kroppens ögon. Kabeln sträckte sig över ett avstånd av ungefär sex fot som skilde oss åt. Hela tiden hade jag svårt att hålla balansen och svängde från ena sidan till den andra. Okunnig om den verkliga anledningen till mitt tillstånd var min första tanke att jag avlidit under sömnen." Trots

motståndet från "kabeln" begav sig Muldoon in i ett annat rum, där folk låg och sov, för att väcka dem och låta dem veta, i vilken situation han befann sig. Han försökte öppna dörren men gled rakt genom den. Han gick sedan från rum till rum, kallade på folk och försökte skaka dem, men hans händer gled igenom dem som genom dimmor. Ingen observerade hans närvaro. Alla sinnen föreföll normala utom känseln. En bil körde förbi huset. Han såg och hörde den. En klocka slog två. Han lade märke till att visarna utpekade det klockslaget. Efter en stund ökades motståndet från kabeln. Han drogs tillbaka och intog åter det svävande läget över sängen. Återföreningen med kroppen skedde under smärtsamma muskelryckningar.

Det är förvånande många människor som vittnat om att de någon gång ryckts undan den vardagliga tillvaron och haft känslan att medvetandet befunnit sig utanför kroppen.

På 1960-talet framlade den engelske geologen Robert Crookall mängder av fall i en rad böcker, där även material från klassikerna på området — Muldoon, Fox, Yram m. fl. — utnyttjades. Crookall gjorde i sin första bok, The Study and Practice of Astral Projection (1961), med stöd av mediernas uttalanden en noggrann systematisering i olika huvudklasser innehållande de mest betecknande momenten i berättelserna, tillsammans inte mindre än 42 punkter som han fortlöpande hänvisar till i de vittnesbörd han citerar. Dessutom framhåller han ständigt under arbetets gång gemensamma drag i de olika berättelserna inbördes. Ett par år senare var han färdig med en ny samling (More Astral Projection, 1964) där han presenterar ytterligare c:a 220 fall. Hans övriga böcker i ämnet följer samma allmänna riktlinjer och inskräper tidigare slutsatser.

Ett annat tillskott har litteraturen fått i en bok av den engelska författarinnan Celia Green, kallad Out-of-

the-body-experiences (1966). Den ger kontentan av inte mindre än 400 fall som samlats av Institute of Psychophysical Research i Oxford, som förf. är ledare av, och består av svar på två frågeformulär som utsänts av Institutet bland den engelska allmänheten, delvis under medverkan av engelska tidningar och BBC. Författarinnans samma år utgivna verk Lucid Dreams är tydligen avsett att läsas som ett jämförande komplement till den första boken. Lucida drömmar betyder helt enkelt drömmar i vilka man tycker sig vara vaken och vet att man drömmer, vad Fox kallar "kunskapsdröm."

Celia Green är inte nöjd med den gängse terminologien som utan tvivel bör göras mera enhetlig. Out-of-the-body ersätter hon med ett nypräglad ord, ecsomatic, bildat av den grekiska förstavelsen ek (ex) och somatikós, dvs. kroppslig (somatic). Vidare gör hon en skillnad mellan två olika typer av exsomatisk upplevelse, den parasomatiska typen och den asomatiska typen. I förra fallet synes subjektets medvetande vara förlagt till en förfinad motsvarighet till den materiella människan, i senare fallet inträder subjektet i en okroppslig existens, utan märkbart samhörighet med något fysiskt substrat, och denna senare upplevelseform synes vara den mest vanliga av de två.

Hithörande upplevelser — de kallas även exkursion, ESP-projections m.m. — kan ju inte ses och behandlas fysikaliskt experimentellt, de kan inte filmas och ingen annan kan uppleva dem åt en. Likväl kan de sägas tillhöra empirin då så många samstämmiga vittnesbörd från olika tider och folk pekar i samma riktning. De utvecklar sig lättast, vill det synas, då anknytningen till vardagsupplevelsen är försvagad, såsom t. ex. i drömmar, vid nedsatt fysisk vitalitet, trans, koma, svimningar etc. Drömmen kan på sitt sätt vara exkursion.

Ett genomgående drag är att även om de normala livsfunktionerna är

reducerade till ett minimum, lever jaget i andlig måtto ett intensivare liv än någonsin i vaket tillstånd och vid normala livsfunktioner. Förbindelsen med jordiska realiteter kvarstår vanligen men på ett okroppsligt sätt. Liksom i drömmen sprängs de naturliga sinneskulisserna i bitar, tids- och rumsavstånd undergår en märkbar förändring. En tanke är ofta nog att förflytta medvetandet till en ny miljö, välkänd eller obekant för den skådande. Stundom kan konstateras att vad som har observerats under dessa själsresor stämmer överens med en jordisk verklighet. Känslan av frigörelse från kroppen och senare återinträde i denna är ofta påfallande liksom intrycket att se sig själv och sin närmaste omgivning från en blickpunkt utanför kroppens periferi. Det senare fenomenet omtalas i över 80 procent i de av Celia Green samlade fallen.

*

Här ett par fall där subjekten utför invecklade handlingar samtidigt som de är sina egna åskådare. De har hämtats ur Celia Greens samling.

En av hennes korrespondenter berättar att han körde motorcykel på en autostrada då han plötsligt befann sig 15 à 20 fot över vägbanan. Från denna position såg han sig själv, sin passagerare, motorcykeln och bagaget. "Jag kan inte säga hur länge detta varade — det föreföll hålla på en god stund... Jag var våldsamt uppskakad och återvände till mig själv, varefter jag stannade motorn och omtalade orsaken för min kamrat." — En annan meddelare predikade en söndagsafton i en kyrka då han "blev livligt medveten om" att hans psykiska jag hade skilts från kroppen. "Jag befann mig i den västra delen av kyrkan. Jag såg min kropp i predikstolen och hörde min röst." Han förvissade sig sedan om att hans predikan varit fullt klar och redig. — En annan meddelare spelade piano med en liknande känsla av fysiskt oberoende och hade därvid intrycket att hon spelade bättre än normalt och att hon fick hjälp av det frigjorda jaget.

Märkvärdigt nog är observationsförmågan lika klar och skarp, även om subjekten ligger försänkta i djup dvala, oemottagliga för alla normalt förmedlade sinnesintryck, t. ex. efter olyckshändelser, vid svimningar, narkos etc. De djupaste själsskikten tycks förbli oberörda av utanverkens skakningar.

Fallet Wiltse är ett av de klassiska och ofta återopade. A. S. Wiltse,

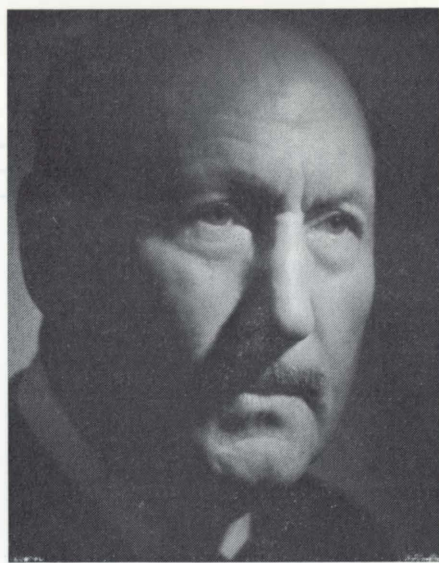
en amerikansk läkare, låg svårt sjuk i tyfus; puls och hjärtverksamhet kunde inte iakttas på fyra timmar och han ansågs av en läkare och andra närvarande för död. Han påstår sig emellertid ha återkommit till medvetande och befann sig då fortfarande i kroppen men hade ingenting gemensamt med den. Han berättar hur han betraktade sin kropps "anatomiska under" och den gradvisa reträtten från det jordiska höljet, tills slutligen medvetandet lämnade kroppen genom en öppning i hjässan. Han såg ett antal personer i rummet, hälsade på dem och gick omkring bland dem, men ingen tog notis om honom: "De ser bara med kroppens ögon. De kan inte se andra", tänkte han. Han gick ut på gatan genom den öppna dörren. "Jag har aldrig sett gatan tydligare än den gången. Jag lade märke till markens rödaktiga färgton och de uppslamningar regnet åstadkommit."

De observationer Wiltse gjorde vad beträffar de närvarandes gruppering i rummet och gatans utseende befinns riktiga. Under hans sjukdom hade gatorna spolats av häftiga skyfall. Wiltses berättelse trycktes först i St. Louis Medical and Surgical Journal och sedan i SPR:s Proceedings (vol. VIII).

Till samma kategori hör följande. En brittisk officer, Sir Alexander Ogston, berättar i sina minnen från boerkriget att, då han låg döende i tyfus, hans psykiska jag "regelbundet" lämnade kroppen. Han återförändrades med den med stigande motvilja. Under sina utomkroppsliga vandringar då allting, även väggarna, tycktes honom genomskinliga, blev han bl. a. vittne till att en regementsläkare, som han inte kände och som befann sig i en annan del av sjukhuset, blev svårt sjuk och avled. Ogston såg också att den döde så tyst och omärkligt som möjligt fraktades bort från sjukhuset. Då han omtalade sina observationer för sköterskorna, fick han veta att allt vad han sett hade inträffat (Crookall, The Study, p. 15).

Det exterioriserade jagets rörelsefrihet växlar inom mycket vida gränser, från utflykter och orientering i den fysiska kroppens omedelbara grannskap till "resor" mot mer eller mindre avlägsna mål.

Celia Green återger ett fall där den agerande påstår sig ha besökt en teaterföreställning i sin hemstad ett par hundra engelska mil från den plats där han i fysisk mening för tillfället befann sig. Han hörde och såg tydligt vad som utspelades på scenen

Birger Qvarnström

och behövde inte som vanligt använda hörapparat och glasögon. Då något på scenen roade honom började han skratta och omedelbart återbördades han till sin fysiska kropp. Till sin förargelse fann han att han inte kunde återvända till teatern.

*

Fenomenen finns, blott tolkningen av dem är diskutabel. Ett är säkert: De som haft dessa upplevelser är alldeles främmande för tanken att de fallit offer för hallucinationer och en urspärad inbillnings bländverk. De har orubbligt klart för sig att deras tänkande och iakttagande jag befunnit sig utanför den fysiska kroppen. Muldoon säger: "När jag övertänker saken, förefaller det mig mycket svårt att tro att medveten astral projektion inte är mera allmänt känd. Jag kan knappast fatta att ett så verkligt fenomen någonsin betvivlats. Men jag skulle kanske inte tänka så om jag inte själv erfär det så många gånger." (Muldoon-Carrington, p. Xli). — Den engelske romanförfattaren William Gerhardi, som i sin bok Resurrection skildrat sina egna hithörande upplevelser, skriver: "Om hela världen talade om för mig att det var en dröm, skulle jag inte bli övertygad."

Många subjekt kan hänvisa till att de vidtagit åtgärder för att övertyga sig om realiteten i vad de erfär. Med intresse och förvåning har de betraktat sin egen kropp, enskildheterna i dess omgivning, avstånden i rummet etc. De har reflekterat över sin belägenhet och försökt analysera sina reaktioner inför den nya verklighetskänsla de konfronterats med. Den oro de stundom erfär har stått

i intimt samband med denna analys och eftertanke.

Beskrivningar av den egna kroppen, sådan den ter sig i det utomkroppsliga perspektivet, visar i regel frappanta överensstämmelser med observationer av närvarande vittnen. Den förut nämnde dr. Wiltse blev, då han såg sig själv utifrån, överraskad av sitt eget ansiktes blekhet. Han trodde inte att han var så blek som andra svårt sjuka personer. En medarbetare i Revue métapsychique, Charles Quartier, drabbades en dag 1918 plötsligt av vanmakt och såg sig ligga på golvet i sitt rum med benen på en soffa. I denna ställning anträffades han senare av sin mor och ett par tillfälliga besökare. Hugenottprästen L. J. Bertrand beskrev på sin tid i ett brev till William James hur han under en bergbestigning i Schweiz, sedan han lämnats ensam av det övriga sällskapet, slog sig ner vid ett stup för att vila och just stod i begrepp att tända en cigarr, då han med ens blev maktlös och försattes utanför sig själv. Han betraktade den övergivna kroppen, ansiktet med cigarren hängande i munnen och de svedda fingrarna, mellan vilka tändstickan satt fastklämd. Han undrade vad hans följeslagare skulle säga då de fann kroppen och konstaterade: "De vet inte att jag aldrig varit mera levande än nu." Plötsligt vaknade han i den fysiska kroppen. Hans följeslagare hade återvänt och var i färd med att återkalla honom till livet. Allt vad han sett stämde med verkligheten.

Ett frappt drag i berättelser om exsomatiska upplevelser är den sublima känslan av befrielse från jordelivets tyngande sammanhang, av lyftning, av stegrad andlig aktivitet och klarhet som ofta omvittnas i ordalag som för tanken till skildringar av den mystiska extasen och de av psykedelica framkallade undantagstillstånden. Så talar t. ex. Fox om "en andlig klarhet vida övergående jordelivets", medan andra subjekt är intagna av en känsla av "allmakt".

*

Naturligtvis är det omöjligt att diskutera dessa företeelser som om vi visste något säkert om dem. Det är inte lätt att tränga igenom skenet och nå fram till upplevelsernas egentliga kärna.

Intrycken slår ibland över i det drömartade och absurda. Drömmen väver sina bilder med delvis obekanta trådar och i ett mönster som den vakna tanken ofta finner fantastiskt

men som tydligen fullt begripes och accepteras av den sovande. Liksom i drömmen är i exsomatiska tillstånd tids- och rumsbegreppet ytterst svävande. Den upplevande slungar sig från otroliga höjder ner i svindlande djup utan alla konsekvenser. Avstånd existerar inte. Subjekten når plötsligt kontakt med personer på hundratals mils avstånd, med levande eller döda. Anden rör sig i obekanta sfärer, i spöklika miljöer eller i landskap av överjordisk prakt och skönhet. Man talar då om tankeformer, drömvärldar, astrala sfärer m.m. Fox och den franske författaren Yram beskriver sådana upplevelser, däremot inte Muldoon.

Flertalet bedömare lutar utan tvivel åt den åsikten att exkursionen, som Frederic Myers kallade det, är en egenartad form av klärvoajans, vilket inte utesluter även andra inslag av ESP i förloppen. Utträdet ur kroppen och medvetandets förskjutning i förhållande till den egna gestalten och omgivningen skulle då närmast vara ett led i den hallucinatoriskt klärvoajanta processen. På samma sätt skulle jagets avlägsnande från det kroppsliga höljet och utflykter i den fysiska verkligheten vara antingen fantasier eller äkta klärvoajanta upplevelser av den typ som är känd bl. a. från hypnotiska experiment, då subjekten under hypnotisörens ledning skickas ut på en "resa" till ett bestämt mål och får redogöra för vad som tilldrar sig där. Andra jämförelsepunkter erbjuder allmänt kända mediala prestationer, såsom boktest m. m. Det kan också framhållas att många somnambuler gjort sanna uttalanden om sina egna inre organ. Både Fox och Muldoon tillskriver sig telekinesi i samband med exsomatiska tillstånd.

En tolkning enligt dessa linjer kan ju inte direkt vederläggas men den undviker eller kringgår väsentliga drag i den utomkroppsliga upplevelsen, just de drag som för det upplevande jaget ter sig som unika och mycket ofta, på grund av erfarenheternas överväldigande karaktär, får sin djupa, ja stundom livsavgörande betydelse.

*

Ingen är i stånd att klargöra och överblicka innebörden av alla här samverkande faktorer. Om upplevelserna har den parasomatiska eller den asomatiska typen förefaller likgiltigt. Skillnaden kan vara skenbar och bero på subjektiva förutsättningar som inte närmare kan anges, åtminstone inte med vårt nuvarande vetande. Den utomkroppsliga känslan

dominerar lika fullt inom båda kategorierna.

Hur fungerar medvetandet i exsomatiska sammanhang? Hur skall man tänka sig förloppet då den förut nämnde predikanten såg sig själv i predikstolen och lyssnade på sin egen predikan? Och från vilken instans manövrerades den framrusande motorcykeln medan föraren kände sig sväva i luften över fordonet? Medvetandet tycks ibland vara fördelat mellan den fysiska och den exterioriserade kroppen. Denna dualism beskrivs ofta i hithörande berättelser. Fox visste vid ett tillfälle att han låg i sin säng och samtidigt promenerade på havsstranden (Astral Projection, p. 37). Den holländske läkaren och diktaren van Eeden säger att han tydligt erinrade sig att han låg sovande i sängen med armarna korslagda över bröstet. Samtidigt såg han genom fönstret en hund springa förbi som tydligen lade märke till honom och sedan skyndade bort. Han hade en klar förnimmelse av medvetandets närvaro i båda kropparna.

*

De exsomatiska tillståndens paradoxala problematik har mest fånglat amerikanska forskare, men de experiment som gjorts befinner sig fortfarande på ett förberedande stadium. Man har inriktat sig på att pröva subjektens förmåga av ESP i utomkroppsligt tillstånd. Professor Charles T. Tart har gjort sådana försök och nått vissa framgångar. Samma försökslinje har följts av The American Society for Psychical Research (ASPR). En donation har möjliggjort fortsatta försök på området i stor skala.

Amerikanska Sällskapet planerar nu i samråd med fysiker, biologer etc. en rad undersökningar som avser att jämförande granska exsomatiska fenomen å ena sidan och å den andra fantomer av levande, döende och döda, vidare fysiska manifestationer, som ofta iakttagits i samband med dödsfall, såsom att klockor stannar, glas springer sönder, tavlor faller ner från väggarna, vidare mediernas prestationer, observationer i rummet där exsomatiska personligheter framträder, psykofysiologiska studier av hjärnans aktivitet m. m. och även s. k. dödsbäddsvisioner, då döende tycker sig se avlidna vänner och anförvanter och i samband därmed döendes eventuella frigörelse från kroppen i exsomatisk mening. (ASPR — Newsletter, nr. 17, 1973).

Forts på sid 19

Professor Torbern Laurent:

PARAPSYKOLOGIN OCH NATURLAGARNA

I Sökaren nr 10, 1972 har bokförläggare Sune Stigsjö under rubriken "Olof Jönsson och naturlagarna — än en gång" samlat ihop ett flertal uttalanden som jag i olika sammanhang gjorde för omkring 20 år sedan om Olof Jönssons parapsykologiska experiment. Jag vill inte förneka att jag då var djupt imponerad av Jönssons förmåga och var fullt och fast övertygad om de parapsykologiska fenomenens existens. Vad jag har lärt mig sedan dess är att människan är en betydligt mer ofullkomlig varelse än hon själv anar och vill medge, och detta försvårar hennes uppgift som kontrollant av parapsykologiska försök. Hur svårt det är att effektivt kontrollera ett parapsykologiskt experiment skall här belysas med ett enda exempel, som utvalts med hänsyn till Stigsjöes ovannämnda artikel.

Stigsjö skriver i denna artikel följande: "Ett enda exempel: en experimentserie som ägde rum hos Laurents kollega i Köpenhamn, professorn i fysik Christian Winther, på Teknologisk Institut. Efter flera års experiment med telekinesi fastslog Winther i skriften 'Experimentelle Untersuchungen über Telekinesie': 'De iakttaga mycket komplicerade pendelsvängningarna är inte åstadkomna av skakningar eller andra mekaniska eller elektriska påverkningar. De torde således härröra från en energiform som fysiken ännu inte räknat med.' Professor Winther kommenterade 1949 sina experiment för mig på följande sätt: 'Min livs-åskådning har i hög grad blivit påverkad av de erfarenheter jag gjort vid mitt arbete med den s. k. psykiska forskningen.'"

Även jag (Laurent) har på uppdrag av Sällskapet för Parapsykologisk Forskning kontrollerat telekinetiska pendelsvängningar på min

dåvarande institution vid Tekniska Högskolan i Stockholm. Som medium uppträdde därvid mångomtalade fru Melloni från Köpenhamn.

Fru Melloni hade en rik sortering av olika slags pendlar. Jag valde ut en dubbelpendel, som bestod av en stav av fyrkantmässing vid vars ändpunkt var fastsatt vinkelrätt mot staven och riktade åt samma håll två elastiska bandstålfjädrar. Vid vardera fjäderns fria ändpunkt var fastsatt en blytyngd. När mässingsstaven lades på ett bord så att stålfjädrarna kom i vertikalläge, kunde man peta till tyngderna så att fjädrarna kom i självsvängning i stavens längdriktning. Deras självsvängningsfrekvens var nära lika men dock olika. Fru Melloni skänkte mig den utvalda dubbelpendeln så att jag kunde ta hem den och noga kontrollera att den inte dolde något tekniskt hjälpmedel.

Vid experimenten ställdes dubbelpendeln på ett bord intill två vinglas på så sätt att den ena pendeln kunde slå på det ena vinglasets och den andra pendeln på det andra. Vinglasen fylldes olika med vatten så att de klingade med väsentligt olika tonhöjd. Intill pendlarna anbringades även en mikrofon till en bandspelare så att vinglasens ljud och deltagarnas samtal inregistrerades. Över det hela anbringades en glashuv för att omöjliggöra pendlarnas påverkan av luftströmmen. Fru Melloni, hennes make, jag själv och några medlemmar i parapsykologiska sällskapet satte oss runt bordet så att vi kunde iaktta pendelsvängningarna. Kontrollanter stod bakom oss och kontrollerade att ingen rörde vid bordet.

Fru Melloni påstod att pendelsvängningarna utfördes med hjälp av en ande, som hon benämnde "Lasarus" och som hon samtalade med.

Lasarus svar var ljudlösa och kunde endast uppfattas av fru Melloni "inom sig". Experimenten började med att fru Melloni bad de närvarande peka ut den pendel som skulle svänga samt säga hur många slag den skulle slå på sitt glas. Sedan vi enats om ett besked uppmanade hon Lasarus att utföra dessa pendelsvängningar. Vi satt alla tysta och avvaktade. Till sist började den utpekade pendeln försättas i allt starkare svängning och slutligen slog den mot vinglasets det begärda antalet gånger. Experimentet upprepades med den andra pendeln med lika gott resultat. Sedan föreslog fru Melloni att hon skulle be Lasarus att försätta båda pendlarna i svängning så att de varannan gång slog på sitt vinglas, och även detta försök lyckades. Efter en serie sådana experiment, som alltid lyckades, avlyssnade vi inspelningsbandet och kunde konstatera att vi inte varit suggererade. Allting stämde perfekt. Liksom professor Winther var jag beredd att intyga de telekinetiska pendelsvängningarnas äkthet.

Efter första dagens experiment samlades kontrollanterna i enrum för att förbereda morgondagens experiment. En av kontrollanterna, som betraktat fru Melloni på avstånd, berättade då att mediet slingerat sitt ena ben kring ett av stolsbenen på den stol hon satt på och utförde ryckningar i stolsbenet i takt med pendelsvängningarna. Förmodligen var det meningen att hennes kjol skulle dölja detta, vilket händelsevis inte blev fallet. Med virtuos skicklighet manövrerade hon sålunda pendlarna med omärkliga skakningar, som fortplantade sig via golvet och bordsbenen till pendlarna.

Vid de fortsatta experimenten följande dag hade vi sågat till en plywoodskiva lika stor som bordsskivan

samt med pianotrådar hängtt upp plywoodskivan i taket så att den kom att hänga 1 mm ovanför bordsskivan. På plywoodskivan var pendelanordningen placerad. Fru Mellonis experiment misslyckades nu, dvs. ingen av pendlarna försattes i svängning, och hon påstod att Lasarus inte tyckte om pianotrådarna. Men det är det gamla vanliga med de parapsykologiska fenomenen att kan man komma på en effektiv kontroll så försvinner de, och mediet förklarar att de störes av arrangemangen.

Beträffande naturlagarna är det alldeles riktigt som Stigsjö skriver: "Naturlagarna" har ju under tidernas lopp ständigt kompletterats och omformulerats, ända fram till Einstein och Niels Bohr. Självklart är 'naturlagarna' fortfarande inte slutgiltigt formulerade." Men härvid är att märka att bakom de av vetenskapen accepterade naturlagarna ligger ett oerhört omfattande erfarenhetsmaterial. Detta innebär att en förklaring av de parapsykologiska fenomenen som kommer i konflikt med de accepterade naturlagarna är ytterst osannolik. Då är den förklaring betydligt mer sannolik som stöder sig på den mänskliga ofullkomligheten, dvs. människans svårighet att komma på den uppfinnings-tanke som ligger bakom ett illusionistiskt trick, eller ofullkomlighet i hennes upplevelsemekanism vid suggestion och hypnos eller båda delarna. Lyckade experiment kan också ibland vara tillfälligheternas spel, som kan förklaras med matematisk statistik.

Jag vill inte kategoriskt påstå att det inte finns äkta parapsykologiska fenomen, men det är min åsikt att om vi skall studera dessa fenomen, måste vi först lära känna vår egen begränsning och ta hänsyn till denna.

*

Kommentar: I nr 2, 1969 hade Sökaren en notis av följande lydelse: "Professor Winther i Köpenhamn prövade ingående det danska mediet fru Anna Rasmussen-Mellonis förmåga att med tanken sätta pendlar i rörelse. Han blev övertygad om att fru Melloni hade äkta PK-förmåga, och 1930 publicerade han en redogörelse för experimenten i Zeitschrift für Parapsychologie.

Inom Sällskapet för Parapsykologisk Forskning i Stockholm fanns det emellertid tvivel på att den danske professors slutsatser var riktiga. I maj 1956 togs Anna Melloni till Stockholm, och under de försök som

gjordes, kunde ingen äkta PK-förmåga observeras.

I **SPF-information**, nr 3, 1968, finns en kort redogörelse för undersökningarna 1956, skriven av fru Eva Hellström.

Fru Melloni uppnådde resultat när hon fick använda sina egna pendelanordningar, men när i Sverige tillverkade, fuktade pendlar användes, uteblev resultaten, trots att atmosfären var vänlig och positiv.

En kväll, sedan fru Melloni och hennes man gått hem, gjorde några av deltagarna i försöken en del egna tester med hennes pendlar. Efter flera timmar lyckades de åstadkomma liknande resultat som hon genom (1) direkt påverkan på bordet, (2) tryck mot bordsben med en persons ben och (3) genom att rytmitiskt dra samman musklerna på nederdelen av ett ben, samtidigt som benet trycktes mot ett stolsben. Allt detta gjordes på ett helt omärkligt sätt.

Undersökarna hade lagt märke till att fru Melloni ofta tryckte sina ben mot stolens ben.

Den sjunde och sista kvällen som experimenten med fru Melloni gjordes, hade hennes pendlar anordnats på sådant sätt att apparaten (en glaslåda med pendlar) hängde i trådar från taket strax över bordet så att möjligheten av mekanisk påverkan var utesluten. Inga resultat uppnåddes nu. När sedan pendelapparaturen återigen placerades på bordet, kunde fru Melloni få pendlarna att svänga i olika riktningar alltefter undersökarnas önskningsar."

*

Att åtminstone en del av fru Mellonis telekinetiska fenomen inte var äkta, torde vara klarlagt. Men enligt min mening får man inte dra generella, negativa slutsatser om parapsykologiska fenomen med utgångspunkt från avslöjanden av det här slaget. Om man studerar hela det parapsykologiska fältet, skall man kunna upptäcka att det förekommer både äkta och inte äkta fenomen — inte sällan hos samma "medium". Ibland kanske fusk sker omedvetet under påverkan av det undermedvetna. Det finns antydningar till en sådan förklaring i t. ex. fallet Einer Nielsen. Det är inte säkert att fru Melloni visste om att hon tryckte ett av sina ben mot stolens ben. Det undermedvetna, ur vilket dessa "mediala" fenomen rinner upp, kan begagna sig av de möjligheter som vid ett tillfälle finns, för att uttrycka sig, och det har inte våra begrepp om vad som är "äkta" och "oäkta". Iakt-

tagelsen att hon "med virtuos skicklighet" manövrerade pendlarna genom omärkliga skakningar i stolsbenet (vilket fortplantades via golvet och bordsbenen till pendlarna) kan tyda på ett omedvetet skeende. Man vet ju att det undermedvetna kan åstadkomma mycket exakta resultat, långt överstigande vad en person medvetet kan göra.

I alla händelser är det helt klarlagt att olika slag av parapsykologiska fenomen finns. Det är ingen tvekan om den saken.

SM

QVARNSTRÖM

Forts

Några rader ur Charles Richets *Traité de Métapsychique* (p. 790) må stå som slutvinjett till dessa anteckningar:

"Förvirrande fakta omger oss, fakta som närmast tycks stå i sällsam motsats till de erkända sanningarna. Men så förhåller det sig inte. Då fakta föreligger, måste motsägelsen vara blott skenbar; den är en nödvändig följd av vår okunnighet som inte kan vara i evighet. Kanske en inte alltför avlägsen dag skall randas, då en oväntad upptäckt öppnar nya horisonter för oss. En genial lärd, ett starkt medium, en lycklig slump skulle kunna vara nog för att strax låta en rad nya sanningar träda fram som inte blott medför nya lösningar utan också nya problem, problem om vilka vi i närvarande stund inte har en aning."

SPIRITUALISTISK LITTERATUR

Begär vår boklista!

Bokförlaget Excelsior

Box 5314

102 46 Stockholm 5

UFO OCKULTISM ESP

Engelskspråkig litteratur.

700 titlar i lager varav 200 i pocket.

Rekvirera våra boklistor!

OBS! Ny lista USA — 1800 titlar.

EDISTA postorderbokhandel
Box 4003, 180 10 ENEBYBERG

Besök gärna vårt lager efter överenskommelse per tfn 08/758 62 50.

Ingen ESP-förmåga hos Sökarens läsare?

I Sökaren nr 4, 1973, fanns en inbjudan till ett parapsykologiskt experiment.

En person "någonstans i Sverige" hade från oss fått fem bilder av, som vi sa, målningar, skulpturer eller andra konstverk. Dessa hade han uppsatta på en vägg i sin bostad under tiden 30 april—13 maj.

Varje bild var på baksidan märkt med ett av de tecken som förekommer på ESP-kort: kors, stjärna, cirkel, våglinje och kvadrat.

De som ville delta i experimentet skulle med hjälp av ESP (utomsinnlig varseblivning) som kanske varje människa har någonting av, försöka uppfatta något om en av dessa bilder, alltså beskriva bilden och dessutom ange vilket ESP-tecken den hade på baksidan.

Det var ett kombinerat telepati- (klärvoajans) och prekognitionsexperiment. Eftersom det gällde att förnimma något om en av de fem bilderna och varje deltagare fick "sin" bild utsedd med hjälp av en slumpstalstabell först sedan alla svar hade kommit till oss, skulle alltså deltagaren förutse vilken av bilderna han skulle få lottad på sig (prekognition) och samtidigt beskriva denna (telepati eller klärvoajans).

Vi hade hoppats få något hundratal svar, men det kom endast 33 svar som kunde användas. Det är ungefär en och en halv procent av prenumerantkaran. Flera deltagare hade uppenbarligen haft intensiva upplevelser i samband med experimentet och beskrev visioner med strålande eller starka färger. Men tyvärr, dessa i och för sig intressanta berättelser visade sig inte ha någon säker anknytning till våra fem bilder. Inte en enda beskrivning kom i närheten av "fullträff".

Vi jämförde nu varje svar, som kommit, med de fem bilderna för att avgöra vilken bild som bäst motsvarade den givna beskrivningen. Exempel: gissning på Frihetsgudinnan i New York påminner mest om bild nr 4, "Franska republiken", vilken symboliseras av en kvinna i en atmosfär av frihet... Vi gick efter likheter i form, färg, innehåll och "atmosfär" och bestämde alltså för varje deltagare vilken bild som var

mest lik det han hade gissat på. (Vi arbetade först var för sig, och i 21 fall kom vi till samma resultat. Men i 12 fall var beskrivningarna så helt olika bilderna att vi först kom till olika resultat och måste samråda om vilken bild som kunde anses minst olik beskrivningen.) (ESP-symbolerna, som deltagarna placerat i övre, högra hörnet av sina svar, hade vi redan i början fört upp på en lista och sedan klippt bort från svaren.)

Bilderna var numrerade, och varje deltagare fick som sitt resultat två nummer, ett som angav den bild som var mest lik gissningen och ett för den därtill hörande symbolen.

Därefter avgjorde vi med hjälp av slumpstalstabellen vilken bild (med tillhörande symbol) som var "rätt" för varje deltagare och som alltså var den han skulle ha haft förnimnelser av.

Slumpstalstabellen var alltså "fäcit". Sedan gjordes statistiska beräkningar på det sätt som är vanligt vid sådana försök.

De fem bilderna var:

1) **Van Gogh: Brevbäraren Roulin.** Man med rödligt ansikte och rött skägg i blå rock och mössa mot en blommig tapet. Symbol kors.

2) **Chagall: Ensamhet.** Man i svart rock och vit-grå mantel med rödbrun skriferulle; ko med gula horn, gul fiol, bakgrunden blå-svart, marken mörkgrön. Symbol cirkel.

3) **Picasso: De båda bröderna.** He-la bilden i grå-rosa ton. Symbol kvadrat.

4) **Rousseau: Franska republiken.** Kvinna i rödbrun dräkt och röd mössa, trikolor med blått fält till höger och rött till vänster, gulbrunt lejon, bakgrunden blågrön. Symbol stjärna.

5) **Rerich: Porträtt av Radhakrishnan.** Man i vit mantel, stolen blekt karmosinröd, orange kudde till vänster, bakgrunden mörkblå. Symbol våglinje.

Resultatet blev 7 rätt beträffande beskrivningen av bilden. Därmed menas alltså inte att 7 deltagare hade gett en träffande beskrivning av sin bild, utan att de av slumpstalstabellen fick "rätt" bild lottad på sig, dvs. den bild som enligt vår be-

dömning närmast motsvarade beskrivningen. Resultatet är vad man kan vänta slumpmässigt. 2 av de 7 hade rätt både på bild och på symbolen på bildens baksida; 9 till hade fel på bilden men rätt på symbolen. Det blev alltså sammanlagt 11 rätt på symbolerna (en tredjedel av samtliga) vilket enligt den vanliga beräkningen ger ett p-värde (mått på sannolikheten) på 0,06. Det innebär att man 6 gånger av 100 får ett sådant resultat genom slumpen. Något starkt indicium på att någon annan faktor än slumpen var verksam har vi alltså inte, fastän 0,06 är nästan signifikant (man brukar ange 0,05 som gräns). (Vi kan inte här gå närmare in på innebörden av p-värdet utan får hänvisa till sid. 22—24 i Jacobsons "Liv efter döden?" där problemet diskuteras närmare.)

"Sändaren", som hade bilderna på sin vägg i två veckor, uppgav att han tyckte särskilt mycket om bild 5 (Radhakrishnan). I mindre grad engagerades han av bild 1 och 3, medan bild 2 och 4 lämnade honom mer oberörd. Om ESP var verksamt skulle man då ha väntat sig att fler deltagare uppfattat bild 5, men det stämde inte. Enligt vår bedömning fick bild 2 och 4 vardera 9 beskrivningar, medan bild 1, 3 och 5 fick vardera 5. Av de 7 rätta svaren avsåg 3 bild 4, 2 avsåg bild 2, ett bild 3 och ett bild 1. Bild 5 fick alltså inget rätt svar.

Läsaren kan undra varför vi gjorde försöket så invecklat, med slumpstalstabeller och symboler. Varför inte i stället bara låta deltagarna gissa på samtliga fem bilder?

Sådana försök har gjorts bl. a. i England via radion. Man fick tusentals svar, men det visade sig att vissa motiv (ex. blommor, vapen) återkom schablonmässigt mycket ofta i svaren, oberoende av bilderna. Det medförde stora svårigheter att göra någon rättvisande värdering av resultaten. (Vi kunde se liknande tendenser i vårt lilla material: 3 av 33 deltagare gissade på Frihetsgudinnan i New York, 2 gissade på Leonardos målning Mona Lisa.) I ett större svarsmaterial skulle troligen dessa tendenser ha blivit mer påfallande. Vi ansåg det därför nödvän-

digt att varje deltagare tilldelades endast en bild.

Vi vill tacka alla deltagarna för deras intresse och för det arbete som flera av dem har lagt ner på sina utförliga beskrivningar och teckningar. Om någon av deltagarna har frågor eller kommentarer, så är adressen i Sökaren nr 4 fortfarande användbar.

Experimentet har ur vår synpunkt varit värdefullt, trots att resultatet inte blev signifikant. Vi har lärt oss åtskilligt om hur många svårigheter och problem som måste lösas även vid ett så pass obetydligt försök. Vi vet nu att metoden fungerar, och vi skulle gärna vilja göra om försöket med hjälp av exempelvis en veckotidning med några hundratusen läsare, eller varför inte via radio eller TV. Det skulle dock bli oerhört mycket arbete att bearbeta de tusentals svar som man skulle kunna få i ett sådant massförsök (vid ett försök i Italien nyligen fick man 75 000 svar!), och vi har inte möjligheter att klara av det. För att kunna göra ett försök i den storleksordningen måste ett par personer arbeta heltid med det i flera veckor eller månader, och det klarar man inte utan särskilda forskningsanslag.

Nils-Olof Jacobson
Nils Wiklund

*

WANG T'O

I Chang-tzus bok förekommer en berättelse av följande lydelse:

Det levde en gång i Kina en man som kallades Wang T'o, vilken hade fula ögon, stor mun, platt näsa och dyster uppsyn. Ingen som en gång sett honom, ville se honom igen. Dock sägs det att hans tystnad hade ett starkare inflytande på dem som en gång suttit i hans närhet, än Konfucius' mäktiga lära. Hans tystnads djupa verkan torde ha berott på den sinnets höghet — en själsfrid — som han förvärvat genom att ständigt lägga sig vinn därom.

*

Hjärtan som sammanbundits i gemensam sorg, kommer ej att skiljas åt genom lyckans härlighet. Kärlek som förfinats genom tårar, skall förbli evigt ren och skön.

Mirza Ahmad Sohrab.

*

De fem bilder som användes vid experimentet:

1) Van Gogh: Brevbäraren Roulin, 2) Chagall: Ensamhet, 3) Picasso: De båda bröderna, 4) Rousseau: Franska republiken, 5) Rerich: Porträtt av Radhakrishnan.

VISSTE DU

att bortom de psykiska finns de andliga världarna att det är en stor skillnad mellan psykisk och andlig manifestation

att de lägre världarnas grundprinciper är oordning och förvirring.

Detta och mycket mera kommer Du att veta och förstå om Du studerar ECKANKAR.

ECKANKAR I SKANDINAVIEN

Fack
104 32 Stockholm 19

BÖCKER FRÅN SÖKAREN:

Carl-Martin Edsman: Mystiker i Vällingby, 11:25
George Lindsay Johnson, Det stora problemet, 8:50
Ramakrishnas samtal, 16:50
Harald K. Schjelderup: På gränsen till det okända, 12:30
Alfred Svanqvist: Orimligt — men sant! 6:50
Olof Thorborg: Fasteboken, 9:50
Are Waerland: I sjukdomarnas häxkittel, 25:50
Ebba Waerland: Naturläkekonstens bok, 14:50
Vivekananda, Ingivelsens ord, 17:00

Moms o porto tillkommer.

Sökaren, Box 3063, 103 61 Stockholm 3

MEDITATION

I en tidigare artikel beskrev jag ett livsideal, kännetecknat av en inre frihet, självkänedom och självutveckling, ett ideal nära besläktat med det som religionerna kallar "frälsning". Jag framhöll, att detta ideal är svårt att förverkliga. Om man analyserar frihetsidealet närmare och tar det på allvar, finner man att den ytliga "omvändelse" som t ex kristendomen kräver, inte räcker långt. De indiska religionslärnarna har sett djupare och har varit mycket mera realistiska. De har till och med utvecklat en omsorgsfullt planerad psykologisk teknik, som skall leda fram till den förvandling av medvetande och personlighet, som är nödvändig för frihetens förverkligande. Deras metoder är i själva verket mycket omfattande, och de brukar i västerlandet sammanfattas under beteckningen meditation. Denna artikel skall ägnas åt detta ämne, men endast ett par elementära metoder kan behandlas i en kort artikel.

De meditativa metoderna är numera inte så främmande för västerlandet som de har varit, och de håller i viss utsträckning på att lanse-ras av läkare och psykologer som en psykoterapeutisk metod. Pionjär i detta fall var E. Jacobson, som i sin berömda bok "You must relax" beskriver en avslappningsmetod, som i vissa avseenden liknar indiska meditationsmetoder, även om den var avsedd som en rent fysiologisk metod. Närmare meditationen står de s k autogeniska metoder, som beskrivs av W. Luthe och hans medarbetare i det stora verket "Autogenic therapy", 6 volymer (Grune & Stratton, N.Y., 1969 och följ.). Deras ändamål är på det hela taget att genom själv-suggestion påverka kroppsliga funktioner, främst det vegetativa nervsystemet. Den enklaste standardövningen består i att patienten får ligga bekvämt på rygg och passivt koncentrera sig på en formel av typen: "min högra arm är tung". Han skall upprepa formeln gång på gång under

30—60 sekunder. Därefter göres en paus, varefter övningen upprepas. Genom tidsbegränsningen och upprepningen lär sig patienten uppnå avslappning allt snabbare. Efterhand utvidgas övningarna till att omfatta andra delar av kroppen. På ett senare stadium kommer en lång serie övningar, som författarna kallar meditativa. De består i att patienten viljemässigt söker producera vissa konkreta föreställningar och fasthålla dem under viss tid, t ex en viss färg, ett konkret föremål, en abstrakt egenskap, en viss känsla.

Övningar i medvetenhet

Jag övergår nu till att beskriva några elementära buddhistiska metoder. Låt mig först citera några rader ur ett tal, som påstås ha hållits av Buddha själv: "Då munken går, så vet han: 'jag går'. Eller då han står stilla, så vet han: 'jag står stilla'. Eller då han sitter, så vet han: 'jag sitter'. Eller då han ligger, så vet han: 'jag ligger'. Eller vilken annan ställning hans kropp intar, så är han medveten om den... Vare sig han går, står eller sitter, sover eller vilar, talar eller tiger, så är han fullt medveten därom."

Här beskrives, i ytterst komprimerad form, en serie övningar som kallas *satipatthana*, dvs "uppkomst av medvetenhet". Och framställningen fortsätter, på samma komprimerade sätt, över många sidor med liknande beskrivningar. För att få en mera konkret bild av hur sådana övningar bedrivs nu kan vi vända oss till E. H. Shattock, som besökte ett meditationscentrum i Burma och har beskrivit sina upplevelser i den utmärkta boken "An experiment in mindfulness" (Dutton, N.Y., 1960). Under sina tre veckor vid detta centrum ägnade han sig huvudsakligen åt två övningar. Den ena bestod i att långsamt promenera fram och tillbaka ca 50 steg. Uppmärksamheten skulle därvid riktas på den fot som för tillfället var i rörelse: varje rörelse skulle vara medveten, och

medvetandet skulle notera den genom att framkalla ordföreställningarna "upp", "framåt", "ner" etc. Den andra övningen kunde utföras sittande eller liggande på rygg. Den bestod i att låta medvetandet följa bukens höjningar och sänkningar i samband med andningsrörelserna. Det kunde t ex riktas mot en punkt just under bröstkorgen, och varje rörelse skulle uppmärksammas och kommenteras med ett tyst "upp", "ner".

Ändamålet med dessa båda övningar var identiskt: att binda uppmärksamheten vid något konkret "här" och "nu", att öva upp förmågan att hålla uppmärksamheten bunden vid ett viljebestämt föremål. Övningarna är väl valda för detta ändamål, eftersom föremålet här ändå är en process och alltså en viss variation förekommer. Men svårigheten är ändå stor. Var och en som provar på någon av dessa övningar, som man kan tycka är så ytterst enkla, finner snart, att uppmärksamheten efter bara några sekunder vänder sig mot andra ting. Gång på gång löper den in på fria associationer. Instruktionen säger då, att man skall gå tillbaka till uppgiften igen, så fort man iakttar avvikelser. Detta skall göras gång på gång, åter och åter, till dess man lärt sig att hålla fast föremålet längre stunder. Om det är någon viss tanke som ständigt uppkommer som störande moment, kan man i stället ta den till föremål för observationerna, till dess den för-lorat sin styrka. På samma sätt kan man behandla en yttre störning, som är för stark för att man skall kunna bortse från den. Men i princip skall man nöja sig med att lugnt och fast vända medvetandet tillbaka till övningens föremål. Dessa övningar skulle med endast korta avbrott för måltider och en kort nattsömn bedrivas hela dygnet. Då och då skulle kursdeltagarna träffa sin lärare, som då tog ställning till elevernas framsteg, rättade till fel och observerade avvikelser från det normala förlopp-

pet.

Övningarnas följder

Det kan diskuteras, om det är lämpligt med så intensiva meditationsperioder. Den psykiska hälsan kan lätt utsättas för alltför svåra påfrestningar, särskilt hos personer som redan har problem. Själv skulle jag vilja tillråda högst en timme åt gången, och i början kanske bara några minuter. De som genomgått kursen i dess intensiva form har berättat om extrem trötthet, irritationer, klåda och svåra smärtor i hjärt-trakten. Dessutom infinner sig lätt visioner, vilket somliga finner intressant men vilket definitivt inte är övningens ändamål. Om de infinner sig, är instruktionen att lämna dem utan avseende. Buddhisterna har alltså, i motsats till många kristna lärare, insett att visioner inte beror på kontakt med något översinnligt utan helt enkelt är subjektiva hallucinationer. Det framhålls med rätta, att man inte bör ägna sig åt dessa övningar då man är irriterad eller nervös, eftersom man då ej har tillräckligt herravälde över sig själv.

Övningen förefaller alltså i princip ytterst enkel. Man skall hålla sin uppmärksamhet riktad på en kroppslig process, och om den avviker skall man utan våld rikta den tillbaka dit. Vad kan vara enklare? Men försök göra det! De första övningsperioderna blir troligen idel besvikelser. Uppmärksamheten är van att hoppa från föremål till föremål, att bevakat allt som händer i omgivningen. Att oavbrutet riktas mot en enda sak eller process är för den en onaturlig uppgift. Emellertid har alla deltagare i dessa kurser, som beskrivit sina erfarenheter, konstaterat snabba förbättringar. Efter någon veckas övningar kan man hålla sin uppmärksamhet koncentrerad och orubblig under timmar.

Vad blir då resultatet av dessa övningar? Shattock rapporterar bättre allmän förmåga till koncentration, även i det dagliga livets uppgifter, och större förmåga att viljemässigt styra uppmärksamheten. Ätminstone omedelbart efter träningens slut upplevde han tingen omkring sig med mycket större intensitet än förut. Blommor t ex hade en obeskrivlig skönhet, som han aldrig upplevt förut. De nära små tingen tycktes ha fått mycket större betydelse. En långsiktig effekt är att man blir mera lugn och får lättare för att koppla av. Detta är en förståelig effekt, eftersom nervositet i regel är oro för framtiden eller störningar i det för-

flutna. Då man lär sig att strikt koncentrera sig på en neutral process i nuet, upphör det förflutna och framtiden att ha någon betydelse. Om *satipatthana* kunde bli en vana och tillämpas på alla livets göromål, skulle bekymmer och oro aldrig få tillträde till medvetandet. Varje göromål skulle utföras med lugn och samling.

Övningar i tomhet

En annan och svårare övning kallas *samadhi*. Den går ut på att tömma medvetandet allt mer på innehåll, så att det till slut blir helt tomt. Buddha själv räknade med en hel serie genomgångsstadier, som systematiskt skulle leda fram till tomhetsupplevelsen. Först elimineras begär och oetiska föreställningar, på andra stadiet tankeprocesser, därpå glädje, sedan känslor av obehag och välbehag. På femte stadiet är den mediterande känslo- och behovsmä-sigt neutral och tar itu med sina föreställningar: han söker eliminera alla enskildheter; som hjälpmedel härvid söker han föreställa sig den oändliga rymden. Men detta är fortfarande någonting yttre och ersättes på nästa stadium av något inre: det tomma medvetandet självt föreställs som oändligt. Hur formlös och obestämd denna föreställning än är, så är den dock en föreställning, och målet är inte nått förrän även denna är helt övervunnen. Först visualiseras föreställningen att ingenting finns, alltså inte ens medvetandet. Men även detta är en föreställning som övervinnes på sista stadiet, som alltså är helt fritt från föreställningar och känslor.

Det bör observeras, att detta stadium varken bör kallas trance eller extas, som västerlänningar ofta har tagit för givet. Det är inte fråga om en annan (ev. högre) typ av medvetande än det vanliga, och den mediterande skall inte få visioner eller uppenbarelser. Det är ett tillstånd hos vårt vanliga medvetande, i koncentrerad uppmärksamhet, vidgat till det yttersta och absolut tomt.

Vad är tomhet?

Västerländska författare har i regel missförstått detta tillstånd. Man har antagit, att det är identiskt med *nirvana*, men så är inte fallet. Det är bara en förövning till detta buddhismens idealtillstånd. Inte heller är det någonting negativt. Alla som upplevt tomheten vet, att den inte upplevs som tomhet utan som fullhet, någonting sällsynt betydelsefullt och vilsamt. Det är därför lätt

att förstå, att den av många, ibland även av buddhister, upplevts som perception av någonting yttre, som man efteråt kallat "det absoluta", "enhet med allt", "Gud". Kanske var det med denna tomhetsupplevelse i tankarna som Meister Eckehart sade: "Gott ist nichts", "Gud är intet". Normalt uppfattar emellertid buddhisterna tomheten som ett subjektivt tillstånd, men det vore inte korrekt att säga att det är en upplevelse av det rena jaget. Tvärtom är tomheten en rent operativ upplevelse. Den mediterande upptäcker till sin lättnad, att det egentligen inte finns något jag. Detta är en av de buddhistiska huvuddoktrinerna, och *samadhi* har delvis haft till syfte att låta den enskilde själv uppleva detta. Men dess syfte har varit större och viktigare än så. Genom övningar i *samadhi* utbildas en fast, inre, halvt omedveten kärna av trygghet, självständighet och frihet.

Att denna frihet i buddhistmunkens fall var en psykologisk realitet och inte bara ett vackert ord, beror på hans speciella bakgrund. Man kan säga att meditationen främst ger upplevelser och perceptionsvanor. Den buddhistiska utbildningen kräver mycket mera än så, i själva verket utformningen av en ny personlighet. Det framhålls alltid, att den buddhistiska utbildningen måste börja med en strikt moral. Endast det goda samvetet ger det sinness-lugn, som meditationen sedan kan bygga vidare på. Meditationsövningarna hjälper sedan till att ytterligare neutralisera egoistiska behov och känslor. Så utbildas full självkontroll. Dessutom genomgås ett stort övningsprogram, vars syfte är att ge individen tillfälle att själv uppleva den buddhistiska lärans sanning, t ex att allting i världen och den egna personligheten består av processer och oupphörligen förvandlas, och att den egna personligheten är bunden vid återfödelsens hjul, men att hjulet kan stoppas och någonting fast och tryggt kan byggas upp, nämligen *nirvana*.

Vår tid är socialismens tidsålder, och de sociala värdena sättes över allting annat. På tal om buddhism och meditation frågas alltid: Är inte detta någonting väldigt egoistiskt? Är det inte osocialt att stänga in sig så där? Är inte social samvaro mycket mera tillfredsställande? Sådana frågor kan inte besvaras. Buddhas utgångspunkt var, att det sociala livet inte är tillfredsställande. För egen del avstod han från familjeliv, och han uppskattade inte den sociala

samvarons meningslösa pladder. I själva verket är vi fristående individer, och det är vår uppgift att göra vad vi kan av livet. Enligt åtminstone syd-buddhistisk uppfattning ansvarar vi bara för oss själva. Men Buddha och hans efterföljare har aldrig varit osociala, ovänliga eller ohjälpsamma. Jämför den hårda, slutna surheten hos den socialistiske stockholmaren med den leende, öppna hjälpsamheten hos den buddhistiske ceylonesen eller thailändaren!

*

HOROSKOP

Få Ert personliga födelsehoroskop ställt för 35 kr. Det är en grundläggande analys av Era astrologiska förhållanden. Ert progressiva horoskop med ett års förutsägelser också 35 kr. Horoskop-diagram: 10 kr. Progressivt diagram eller diagram, som jämför med bestämd person eller bestämt datum: 14 kr.

Peter Sørensen

Havrevej 12
DK-2700 Brønshøj, Danmark

Paul Twitchell har i sin bok TIGERNS TAND på ett livligt och fascinerande sätt berättat om sin färd genom de andliga världarna. Få tror, att någon kan besöka himlen i själskroppen och återvända för att ge en detaljerad rapport, som den i TIGERNS TAND. Så mäktig är denna bok, att den har en chockerande effekt på läsaren. Antingen älskar läsarna boken eller också ser de mycket skeptiskt på denna berättelse. Pris kr. 20:— + porto.

ECKANKAR I SKANDINAVIEN
Fack
104 32 Stockholm 19

LARSONS

höstutgivning

Hannes Alfvén m. fl.:	Energi till döds?
Ture Arvidsson:	Fimpa NU!
Paul Brunton:	Den hemliga vägen
Louis Charpentier:	Mysterierna i katedralen i Chartres
Bjarne Håkansson:	UFO-gåtan
Gun Nihlén:	Mörklagd värld
John Nihlén:	Varulven och andra spökhistorier
Per Ragnar:	Julresan
Ulla Sallert:	Astrologi — ett sätt att leva
Staffan Stigsjö:	Tefatsfolket ser oss
Alfred Svanqvist:	Mediala miniatyrer
Ivan Tröeng:	Hur månen föddes
Kerstin Urwitz:	Fötter och skor

Böckerna kan beställas i bokhandeln
eller direkt från förlaget: **Larson, Box 3063, 183 03 Täby**
Tel. 08/756 56 40

KONTAKT

Jeg søker kontakt med grei å real kvinna, 18 til 22 år, intresserad av livsåskådningsfrågor og parapsykologi. Minn alder 23 år. Jeg venter på deg.

EVALD LARSEN

Saga, N-9510 Elvebakken, Norge.

Pris för kontaktannonser: 20 öre per ord + 2:— i eftersändningsavgift, dock tillsammans minst 7:—. Moms inräknad.

Stort rum med eget badrum finnes att hyra för ensamstående person som sätter värde på lugn atmosfär. Svar till "Djurgårdssläkten, Stockholm", Sökaren f.v.b.

HEALING!

F. S. Lind

dipl. massör o. sjukgymnast

Klostergatan 31
Örebro

Ring för tidsbeställning
019/11 33 79. Välkomna!

VATTUMANNEN

Bokhandel och postorder.

Affär i Stockholm:
Tegnérsgatan 43 A
tel. 08/11 48 36

Affär i Uppsala:
Svarthäcksgatan 22
tel. 018/10 61 90

Beställ vår katalog med den nya tids-älderns litteratur:

meditation, yoga, astrologi, skivor, af-fischer, rökelser från

VATTUMANNEN

Box 2083

750 02 Uppsala 2

ROSENKREUZARNES
VÄRLDSÅSKÄDNING

eller Mystisk Kristendomslära
av Max Heindel

belyser de kosmiska såväl som de per-sonliga levnadslagarna.

Kr. 48:— plus porto

THE ROSICRUCIAN FELLOWSHIP
svenska sektionen
Box 40261, 103 44 Stockholm 40

BREV

(Med anledning av artikeln "Finns Gud?" i nr 6).

Den franske biologen och nobelpristagaren Jacques Monod säger i boken "Slump och nödvändighet" att chansen för att liv skulle uppstå på jorden var praktiskt taget lika med noll. Ändå uppstod liv. Vi kan vara generösa och låta Monod få rätt i att det var en slump med sannolikhet nästan lika med noll. Men sedan inträffade ytterligare en händelse, nämligen bildandet av en cellkärna i en encellig organism. Här är en ny händelse där den slumpmässiga chansen är praktiskt taget lika med noll. Efter någon tid inträffade ännu något osannolikt, nämligen den könsliga fortplantningens uppträdande. Att hävda att dessa tre osannolika händelser efter varandra uppträdde av en slump är närmast ovetenskapligt.

Jag vill ge ytterligare några exempel på osannolika händelser där slumpen är helt utesluten som orsak — ett par av de blindskär som Monod undviker. Att två av varandra beroende system utvecklas parallellt och isolerat från varandra torde helt utesluta ett slumpaktigt förlopp. En växt utvecklar ett visst fortplantningsorgan i form av en blomma som endast kan fungera genom att pollineras genom en bestämd insekt. Den insekten i sin tur utvecklas helt oberoende av blommans utveckling, men den kan själv enbart leva på den nektar som denna blomma producerar. Här hjälper inga applicerande och riktande faktorer, ingen selektion och framför allt inte en mycket lång tid. Den långa tiden som medverkande faktor är också helt utesluten i följande exempel:

En fjärilslarv utgör den könlösa fasen i det fortplantningssystem den tillhör. Därefter övergår individens utveckling i en ombyggnadsfas, som vi kallar puppan och som i sin tur övergår i könsfasen, fjärilen. Detta är ett av naturens verkligt stora underverk. Larven är kanske systemets viktigaste fas. Om den är en ollonborrelarv, lever den ju i jorden i fyra år. Den kan inte fortplanta sig förrän den via puppstadiet blivit en ollonborre. Ollonborrens enda funktion är att fortplanta släktet under några få sommarveckor. Larven innehåller exakt det antal molekyler och atomer av alla de olika sorter som behövs för att dels vara en levande larv, dels vara fjäril. Någon ny materia tillförs inte under puppfasen. Larverna innehåller också det energiförråd som behövs för att under puppstadiet bygga om larven till fjäril. Observera att ombyggnaden från den könlösa larven till dess könsfas fjärilen måste lyckas omedelbart i första försöket. En million år hjälper inte. Om inte larven via puppan genast lyckas förvandla sig till fjäril, blir det ingen mer larv. Och framför allt: en larv blir fjärilshanne

medan en annan larv blir fjärilshona. Hannen har könsinstinkter som påverkas av honans könsdofter. Han har könsorgan som anatomiskt och funktionellt passar till honan och till ingenting annat. Bägge könsvarianterna utvecklas parallellt utan kännedom om varandra, och ändå passar de som handen i handsken. Hela konstruktionen måste lyckas omedelbart. Slumpen är här helt utesluten. Detta är ett av naturens absolut vackraste bevis för en bakomliggande konstruktör. Detta fantastiska skeende, då den levande larven under puppstadiet steg för steg, och med bibehållet liv, byggs om till en helt annan varsel, det är i sanning ett meditationsämne av klass.

Lennart Kjellson
Provinsialläkare

DÄNIKEN — EN SVINDLARE?

Artikeln om Däniken i nummer 6 av Sökaren anser jag ger en orättvis bild av hans forskningsarbete. Man kan inte avfärda hela hans insats för att han gjort en miss. Jag bedriver själv forskning kring samma problem som Däniken och har kommit fram till att mycket tyder på att han är på rätt spår eller kommit sanningen nära. Jag utger i höst på Larsons förlag boken Tefatsfolket ser oss, där jag helt kort tar upp Dänikens teorier vad gäller vissa problem. I en följande bok kommer jag att koncentrera mig på indi-cierna för att jorden i det förgångna fått många utomjordiska besök — och åtskil-ligt där kommer att bestyrka Dänikens re-sonemang. Däniken har i fallet grottorna i Ecuador litat till andrahandsuppgifter och mycket tyder på att det är förlagets re-digerare som tagit ut svängen — må vara kanske med Dänikens goda minne. Hur som helst: jag anser inte att Däniken kan avfärdas som en svindlare. Han är en fan-tasieggande forskare, och om hans teorier någon gång blir lite fantasifullt under-byggda står och faller inte hans totala in-sats med det.

Staffan Stigsjö

Svar:

Jag har inte avfärdat Däniken helt och hållet. Referatet av Spiegel-artikeln gäller ett speciellt fall, men det antyder, tillsam-mans med andra uppgifter om Däniken, att han är notoriskt opålitlig.

SM

REPLIK TILL NILS-OLOF

Det var med förvåning jag läste Din arti-kel med rubriken "Den farliga reinkar-nationen" i Sökaren nr 6. Du tar däri av-stånd från de mer extrema fallen av min-nen ur tidigare liv och drar Dig inte ens för att beteckna dem som psykos. Ef-tersom jag själv tillhör de extrema fallen bör det tillåtas mig att framträda och fö-ra talan för dessa fall. Jag vill då först

ställa en fråga till Dig, en fråga helt utan insinuation: Anser Du Dig kompetent att bedöma vilka fall av reinkarnation som är äkta och vilka som är — psykos?

Som jag ser saken finns det inte en enda människa som kan sägas vara kompetent till en sådan bedömning. Att minnas tidigare liv måste sägas vara en abnormitet — eftersom normalitet är detsamma som tvärsnittet genom majoriteten och majoriteten minns inga tidigare liv. Vagar man verkligen klassificera somliga av dessa abnorma som "normal-abnorma" och andra som "helt ute i det blå"? Vad skulle man grunda en sådan klassificering på?

Det framgår av Din artikel att Du lättare accepterar några få diffusa minnen ur ett enstaka tidigare liv som äkta, än klara och tydliga minnen ur ett flertal liv. Tyd-ligen baserar Du Dig på att de diffusa minnena ur ett enstaka liv statistiskt sett är långt flera än de klara och tydliga minnena ur flera liv. De är mer kända. Innebär detta att de är vetenskapligt sett mer acceptabla? Nej! För hur vi än må resonera så befinner sig parapsykologin fortfarande på ett primitivt stadium och har ingenting av den systematik som kän-netecknar de etablerade vetenskaperna. Snart sagt vem som helst kan kalla sig parapsykolog. Alla famlar omkring ute i vetandets utmarker när det gäller para-psykologin. Teorier konstrueras, vissa tämligen nära de etablerade vetenskaper-na, vissa långt utanför — men eftersom parapsykologin ännu inte funnit någon vetenskapligt sett legal baslinje måste hänsyn tas till varenda teori som över huvud taget kan formuleras. Detta är själva kärnpunkten i min replik till Dig. Detta är den kärnpunkt som jag anser att Du bortser från.

Hur skulle man kunna säga att vissa fall av reinkarnation är mer sannolika än andra? Därför att de har likheter med andra fall? Om man resonerar på det sättet så innebär det att man accepterat att reinkarnation finns och att reinkarnation före-kommer på ett visst sätt. Men det är ju inte alls säkert att reinkarnation finns!

Jag har själv ett myller av minnen ur en mängd tidigare liv och under årens lopp har jag kunnat ordna dessa minnen i en viss kronologisk ordning. Som jag själv subjektivt upplever dessa minnen är de reella — men jag betraktar mig som seriös forskare och måste därför klyva mig i två personligheter: En som accepterar minnena som minnen, en som kritiskt teo-retiserar över andra förklaringar. Jag kan inte — som forskare — säga att reinkar-nationen är bevisad. Det finns andra möj-ligheter. En av dessa kan vara att minnen spelas in i ett allestädes närvarande psi-fält och att vissa hjärnor råkar snappa upp sådana inspelningar. Att somliga män-niskor får in ett helt myller av inspel-

Forts på sid 27

BOKRECENSIONER

STEIGERS JÖNSSON-BOK PÅ SVENSKA

En amerikansk glad populär-skrivare vid namn Brad Steiger bestämde sig för att till sina många tidigare väl-säljande böcker om bl. a. "mysteria" lägga en om Olle Jönsson, känd parapsykologisk "mirakelman" i Sverige och Amerika. Han blev bekant med Jönsson, hörde honom berätta om sina bedrifter och gick igenom en bunt tidningsklipp om honom. Det blev boken *The Psychic Feats of Olof Jonsson* (ö finns inte i Amerika).

Som framgick av Nils-Olof Jacobsons recension i denna tidskrift nr 3, 1972, finns det tvivel på Steigers förmåga att ge en någorlunda tillförlitlig skildring av Jönssons "psychic feats". Steiger är en driven skribent men knappast noggrann eller seriös.

Men bokförläggare Sune Stigsjö på Zindermans förlag, som själv gjort ett stort antal parapsykologiska experiment med Jönsson och tillhör hans supportrar, har ändå velat överföra Steigers bok till svenska. Fallet Olof Jönsson har blivit titeln på översättningen av "den reviderade originalutgåvan".

Jag har inte läst original-Steiger, Jacobson, som gjort det, vill inte anmäla den svenska versionen, eftersom han inte vill vara både författare och kritiker för samma förlag — en klok ståndpunkt. Men det är tydligt att det är stora skillnader mellan originalet och den svenska översättningen. (Ingen översättare anges.) Fallet med mördaren Hedin, som Jacobson anmärkte var felaktigt relaterat av Steiger, har slopats, och även andra delar av den ursprungliga boken har fått utgå. I stället har Stigsjö bakat in en del svenskt material i texten, bl. a. litet från Sökaren.

Jönsson har själv läst korrektur på Zinderman-boken, så man får tro att den stämmer med hans uppfattning om sig själv och vad han utträttat som naturlagarnas betvingare. Men en rejäl tveksamhet känner man alltid inför sådana här skrifter, där en person med "övernaturlig" förmåga själv berättar. Sådana människor kan ha en tendens att överdriva eller överskatta sina egna prestationer, och läsaren har små möjligheter att avgöra hur pass riktiga de givna informationerna är.

Men det är alltid fängslande att läsa om Olle Jönsson, om hans experiment med telepati, klärvoajans, prekognition, retrokognition, psykokinesi, hypnos m. m., och man tror gärna att han är den mirakelman han fått anseende att vara. Åtskilligt

av det som har berättats, både i den här nya boken och på andra håll, förefaller säkert konstaterat. Sune Stigsjö har t. ex. många gånger under betryggande kontroll observerat vad som synts vara psykokinesi och ESP. En förståelse av precis vad det är som händer, är svårare att komma fram till. Men boken innehåller en del intressanta resonemang.

*

Några citat:

"Dr Stanley Krippner anser att vetenskapen måste revidera sin uppfattning om människan med hänsyn till telepatiska rön. Nutida psykologi och psykiatri, säger Dr Krippner, betraktar varje person som ett väsen, skilt från allting annat, som en främmande varelse.

"Telepatin kan lära oss att i grunden är allting förenat, att människan hela tiden är insatt i ett sammanhang, att man är en integrerad del av livet på jordens yta", säger Dr. Krippner. 'Hittills har vetenskapen ignorerat detta; det vederlägger ju många av deras grundbegrepp."

*

"Jag håller med Dr Bjerre om att det omedvetna är vår förbindelse med det kosmiska, det universiella, medan vårt medvetna jag är inriktat på vad som händer runt om oss här på jorden. Det tycks vara klart att varje människa är påverkad både av sitt undermedvetna och av sitt medvetna jag.

Om en människa verkligen vill förstå livets ursprung, måste hon någon gång helt nollställa sig och ge sin själ chansen att uppgå i det universella livsflödet. På samma gång måste hon känna att hon har makten att låta det universiella livsflödet ta sig uttryck i den kropp hon kallar sin. Som mänskliga varelser på jorden måste vi inse att vi är en del av Kosmos, som omger oss. På samma sätt kan vi höja oss till de högre dimensioner av ljus och värme som omsluter oss."

*

"— Olof, hur kan du kontrollera en sådan sak som astral projektion, frågade jag.

Jönsson: Först ligger jag antingen på en dyscha eller sitter i en stol. Sedan sluter jag ögonen och koncentrerar mig på att gå utanför kroppen och ser mig själv ligga där. Jag tänker mig själv ut ur min kropp.

— Så du tar dig ut ur din kropp med din vilja?

Jönsson: Ja. Genom att koncentrera mig på att vara utanför min kropp och att se

på mig själv. Efter några minuter kan jag se mig själv ligga där. När jag är fri från min kropp tänker jag på olika platser som jag skulle vilja besöka — Malmö, Stockholm, Köpenhamn — och sedan önskar jag mig dit. Om jag exempelvis tänker på Malmö ändras bara scenariet och jag är där! Jag kan se människorna runt omkring mig, men de kan inte se mig. Jag kan gå omkring helt obesvärat. Jag känner mig fullständigt harmonisk... som ett med universum. Jag är i min verkliga kropp, inte mitt tröga fysiska skal.

När jag genomfört astral projektion känner jag mig mycket lycklig. Jag saknar inte alls det jordiska livet. Mänskliga bekymmer betyder inget alls för den som är i sin astralkropp. Jordiska förhållanden betyder ingenting för honom längre.

— Tror du att det är så det kommer att bli för dig när den slutgiltiga övergången sker, det slutgiltiga skiljandet av kropp och själ?

Jönsson: Jag tror det. Den slutgiltiga separationen är nog det lyckligaste i någons existens."

SM

LEVANDE DÖD

"Vi betraktar döden som ond. Vi bekämpar den desperat med medicin och teknik och lyckas i många fall påtvinga en människa några extra år av kronisk sjukdom och senilitet. Många av oss skall bli åldringar. (1975 är 1 miljon svenskar över 70 år.) Många åldringar är i behov av vård på sjukhus eller sjukhem. Åldringsvård är inget lönsamt investeringsobjekt. Jag vill inte utsättas för den åldringsvård som bedrivs i dag. Jag önskar att få dö levande."

Så står det på baksidan till en liten bok *Levande död* — Något om åldringsvård av Poul Andersen (72 sid, ca-pris 13:50. Bokförlaget Tusch, Lund). Boken skildrar fem timmar en av de många nätter Andersen arbetade som biträde på en alldeles vanlig långvårdsklinik någonstans i Sverige. Patienterna på hans avdelning är 28 gamla kvinnor. Av dem "är 7:1 den enda som gör terapiarbete. 8 kan läsa tidningar, därav 3 också böcker. 4 tittar på TV." Ett dagrum finns, men det "blir aldrig särskilt smutsigt. Bara en patient, 7:1, sitter här på dagarna. När det inte är gudstjänst förstås. Då drar man ut alla som kan dras. Människan lever inte enbart av bröd."

Texten berättar, nyktert och sakligt, om bitrådets reaktioner inför patienterna och om nattens arbete med byten av blöta lakan, koll av urinkatetrar, torkning av stjärtar, vändning, utdelning av värktabletter och saftglas. Den illustreras av lika sakliga och intensiva fotografier: människor som paket. Både text och bilder förmedlar en stor ömhet gentemot patienterna och en maktlös ilska gentemot systemet: "Känslan av, att jag sviker dessa gamla människor genom att ta del i den vård de får, vet jag att jag delar med flera."

Det är en skakande bok. Den visar en bit av verkligheten som vi inte så gärna tänker på. Men om 10, 20, 40 år är det många av oss som ligger där i sängarna. Är det så vi vill ha det?

Nils-Olof Jacobson

RESAN TILL JORDEN

Från planeten Medgar, 140 miljoner ljusår från jorden, kommer de båda rifferna Vann och Miko till jorden. De reser i astrofältet med rymdskeppet Tantor, och deras uppgift är att undersöka hur människorna hanterar sin planet. Om vad de finner handlar Sven och Penny Fagerbergs bok *Resan till jorden* (Wahlström & Widstrand/Combi International 1972, 156 sidor i stort format, pris inbunden ca 70:—). Boken ger en rundmålning av mänsklighetens livssituation. En mängd fakta om biologiska, ekologiska, ekonomiska och politiska sammanhang presenteras på ett lättfattligt sätt med hjälp av ett verkligen omväxlande bildmaterial. Texten är full av pregnanta, ibland lätt ironiska iakttagelser och många små historier. Ofta nog undrar man om historierna är diktarens eller reporterns verk. Ur myllret av iakttagelser växer så småningom fram en helhetssyn. Vann och Miko finner jorden vara i fara. Det kan hända att människorna fortsätter på sin nuvarande väg och genom sin kläfingrighet och kortsynthet helt och hållet lyckas förstöra biosfären, jordens levande hud. Men besökarna finner också krafter som verkar i biosfärens tjänst — människor som följer sin genius, som inte är instängda i egocentriska impulser utan arbetar för helhetens bästa. Inspiration och ledning finner de främst hos Hui Neng, en kinesisk Zen-mästare från 600-talet:

"... visdom och utövande är grunderna för min metod. Tro först och främst inte att dessa två skall hållas skilda åt. För den som följer mig är det ett... Om någon talar goda ord men utför dåliga handlingar är visdom och utövande skilda åt, men för den vars ord och hjärta båda är goda är visdom och utövande ett. Klarhet och gemenskap är inte detsamma som argumentering. Den som frågar sig om visdom

men kommer före utövandet, eller tvärtom, är vilseledd. Den som inte är fri från tankar på seger eller nederlag handlar själviskt och står utanför... Väck ditt medvetande, så att du inser din samhörighet. Väck ditt medvetande, men fäst det inte på något särskilt."

Resan till jorden är en storslagen och rik, stimulerande och oroande bok. Att läsa den kan ge anledning till tankar om var man själv står, vad man själv skapar för framtiden. Med eller mot biosfären? Boken borde snarast komma i billighetsupplaga. Med hänsyn till utförandet är priset kanske inte högt, men ändå högt nog att hindra många som skulle behöva boken att läsa den.

Nils-Olof Jacobson

KLASSIKER ÅTER I BOKHANDELN

En rysk pilgrims berättelser (Natur och Kultur, 1973, 207 sidor) är en klassiker inom den kristna religiösa litteraturen. Den handlar om en person som i början av 1800-talet efter svåra personliga motgångar valde att bli pilgrim, dvs. att viga sitt liv åt Gud och tillbringade sin tid med att vandra fram och tillbaka i Ryssland som en tiggare. Mestadels vandrade han ensam i de djupa skogarna men ofta fick han sällskap med andra. Boken är fylld av möten med religiösa människor. Religiositeten var levande i dåtidens Ryssland och bönelivet starkt utvecklat, och överallt möter man intensiva och djupa resonemang kring bödens funktion. Här och var i boken träffar man till sin förvåning på olika parapsykologiska fenomen som tydligen utan biavsikter rättframt beskrives, bl. a. kan man läsa om en person som försvann helt plötsligt i tomma intet! Dessa fenomen uppträdde framförallt i samband med någon andlig aktivitet, något som ju diskuterats sedermera av C. G. Jung.

Bokens värde för nutidsmänniskan borde vara att den utgör en kunskapskälla av erfarenheter från ett aktivt böneliv. Det handlar om en speciell böneform, "Hjärtats bön" som lyder: "Herre Jesus Kristus, förbarma Dig över mig!" Denna bön skall upprepas ett ökande antal gånger per dag, tills dygnet alla timmar, även nattetid, blir uppfyllda av den. Bönen skall förläggas till hjärtat med inlevelse. Först går detta lätt med entusiasm, sedan trögt och eventuellt motvilligt. Men sedan kommer en ljusning då bönen så att säga ber sig själv. Den har automatiserats och fått ett eget liv inom individen.

Motiven att ägna sig åt en sådan här aktivitet är ofta personligt lidande, som man vill höja sig över. Dessutom är den en väg att nå frälsning. Bönen skänker värme och glädje. Periodvis drog sig pilgrimen tillbaka i månader i skogens enslighet för

att praktisera bönen, då den skänkte så stor tillfredsställelse. I refererade samtal med andra personer, när han gästade olika familjer, får man ta del av de kritiska synpunkter som kunde riktas mot bönen, t. ex. hur kan man bedja samtidigt som man sysslar med intellektuellt arbete; hur kan man få inlevelse i bönen; isolerar man sig inte från medmänniskan genom bönen?

De olika effekterna av bönen känner man igen från den litteratur som växer upp kring yoga och meditation. Hjärtats bön verkar som ett mantra som skapar ett försjunkenhetsstillstånd, varvid den mediterande uppgår i mantrat-bönen. Härav kommer positiva effekter och sinneslugn. I boken framställs målet så att den bedjande uppgår och vilar i Gud. I kristendomen har Gud många ansikten, och överpersonliga, transcendentala upplevelser brukar tillskrivas Gud. Sett objektivt finns det väl inte mycket som talar för denna slutsats, då samma tillstånd kan upplevas även om en person upprepar ett mantra, ett ljud som ej har ett begreppsmässigt innehåll för den mediterande. Det enda man kan fastslå är att ett nytt medvetandestillstånd erfares och att det är in-trapsyskiskt, tillhörande det egna jaget och ej något utanför människan själv.

Svårigheter och positiva erfarenheter vid ett sådant här meditationsförfarande tycks vara samma som vid andra metoder och oberoende av teknikens formella innehåll, och för dem som har intresse för inre förkovran kan denna bok ha ett värde.

Bo Johnson

BREV

Forts

ningar skulle — med en term ur teletekniken — kunna sägas vara "dålig selektivitet".

Man får inte avvisa de extrema fallen. Vartenda berättat fall måste tillvaratas, eftersom det kanske behövs. Vi vet ännu mycket litet om det som med tiden skall bli etablerad och legaliserad parapsykologi. Att redan nu börja sälla bort extremfall är ju att åstadkomma något i likhet med den förföljelse de tidigare kristna epokerna utsatte forskare för. Autodaféer, min käre broder! Kättardomstolar, häxbål!

Både Du och jag och alla andra på den här planeten är fortfarande barnungar. Vissa av dessa barnungar upphöjer andra barnungar till auktoriteter. Men det finns inga auktoriteter. Bara sökande barn.

Dénis Lindbohm

Anm.

Nils-Olof Jacobson meddelar att han i denna sak redan har sagt vad han velat säga och inte vill göra något ytterligare inlägg.

SM:

JESUS

OGH KÄRLEKENS IDÉ

I vår tid, när medvetenheten om världens elände blivit så stor genom massmedias informationer, har många kristet troende fått en allt starkare känsla att den kärlek som Jesus talade för, måste brukas till förmån för alla eftersatta grupper i samhällena, även utvecklingsländernas fattiga. Jesu kärlekslära tas till utgångspunkt för samhällsengagemang och politiska ställningstaganden.

Men Jesus själv, vad menade han med kärlek? Man kan se att han hade en enkel förkunnelse: människan skulle vara rättfärdig så att hon kunde få lön i himmelriket och undgå Guds straff. Jesus predikade om den enskildes förhållande till Gud och till nästan, men aldrig någonsin uttalade han sig för samhällsreformer, aldrig uppmanade han människorna att sluta sig samman i grupper eller filantropiska institutioner för att bedriva välgörenhet, aldrig nämnde han något om metodisk social omvårdnad om fattiga, sjuka och gamla. För Jesus var det den enskilda människans eget öde — hennes frälsning — som stod i förgrunden. Sociala aktiviteter och reformer låg utanför hans horisont.

Visst kan och skall man utvidga Jesu etik till att omfatta socialt och socialpolitiskt arbete. Och visst kan detta vara en naturlig utveckling av kristen anda. Men det är av vikt att observera att Jesus själv inte hade några "sociala" intressen. Han var till hundra procent religiös, eskatologisk, inställd på den gamla världordningens snara undergång och uppriktande av Guds rike.

Man kan inte åberopa sig på Jesus för en medveten socialpolitik, inte ens för en allmänt accepterad humanitär sociallagstiftning. Vad man däremot kan göra är att utvidga Jesu etik genom att gå längre än han själv gjorde. Man kan ta upp kärleksidéen, medmänsklighetens och so-

lidaritetens tanke, och applicera den på moderna förhållanden. Men gör man det och låter kärleken bli till en idé att systematiskt omforma samhällena och eliminera elände och orättvisor, då måste man ha klart för sig att man inte arbetar med någon "kristen kärlekslära" utan med en allmänmänsklig högre böjelse för godhet, vilken finns uttryckt i alla högre religioner och även i världsliga system.

Det är därför ett väldigt gott råd till de kristna personer som är entusiastiska för kärleksidéen, att grunda sig på alla de väsentliga tänkare och filantroper som man kan påträffa i historien och nuet, vilka har fört fram principen om nästakärlek. Jesu kärlek är inte hans speciella kärlek, utan människans. Han hade del av den, liksom vi alla har det, i någon mån. Ingen människa är helt utan kärlek.

Kärlekstanken — med från den härrörande begrepp som medmänsklighet, samverkan, solidaritet, hjälpsamhet, tolerans, djurvänlighet etc. — är **mänsklig** mer än kristen.

Låt Jesus vara en portalfigur, en gestalt som i viss mån inledde det hela, men vars tankar måste byggas ut och förbättras. Vi kan väl alla åberopa oss på Jesus som en av de första, en av dem som tidigast och kraftigast talade för radikal nästakärlek. Liksom t. ex. en teosof kan erkänna H. P. Blavatskys betydelse för rörelsens start utan att nödvändigtvis uppfatta henne som en fullständig auktoritet nu, kan vi erkänna Jesus som den som mer än de allra flesta lanserade kärleksläran. Men vad det gäller blir då att ta upp denna idé och föra den vidare samt utveckla och förbättra den. Jesus Kristus var den förste kristne, kan man säga, men hans efterföljare kan nå längre än han i principiella ställningstaganden, analys och gärning.

SÖKAREN

Nr 8 1973 Årgång 10

Adress: Box 3063, 103 61 Stockholm 3

Postgirokonto: 70 60 47-8

Tel: 08/69 60 27

Red o ansv utg: Sven Magnusson

Konsulter:

Roland Adlerberth

Nils-Olof Jacobson

Bo R Ståhl

PRENUMERATIONSPRISER

Helår (10 nr) 32:—

Halvår 17:—

I Norge och Danmark kan prenumeration ske med svensk postgiroanvisning.

I Finland kan inbetalning göras till Akademiska Bokhandeln, Postbox 128, 00 101 Helsingfors 10, postgiro 53 33 2. Helår kostar då 24 mk, halvår 13 mk.

Annonspriser (moms tillkommer):

Helsida 400:—, halvsida 250:—, småannonser 8:— per cm men minst 24:—.

Copyright resp. förf.

Tryckt hos

LJUSDALS TRYCK AB

Ljusdal 1973

INNEHÅLL:

Vidskepelse — vad är det? 1

Tat tvam asi 7

Epikuros 10

Tre stoiker 12

Birger Qvarnström:

Utomkroppslig upplevelse 15

Torbern Laurent:

Parapsykologin och naturlagarna 18

Ingen ESP-förmåga hos Sökarens läsare? 20

Rune E. A. Johansson:

Meditation 22

Bokrecensioner 26

SM:

Jesus och kärlekens idé 28